

ZEMTURA

LATGALES NOVADA NEDĒĻAS LAIKKRAKSTS

Nr. 36/37

1995. GADA 29. SEPTEMBRIS

CENA 10 SANTĪMI

ŠODIEN MIKEĻI

Šodien katoļu kalendārā ir erceņģeļu Miķeļa, Gabriēla un Rafaela, bet septembra pēdējā – priestera un baznīcas mācītāja Hieronima diena. 1. oktobris – jaunavas, svētās Terēzes no Jēzus Bērna piemiņai un viņa ir arī Rīgas Garīgā semināra aizbildne. 2. oktobris veltīts svētajiem sargēņiem, bet 4. – mūkam, svētajam Franciskam no Asizes, un nākamiekdiena – priestera Brunona piemiņai.

ZEMKOPIJA KALENĀRS. Pašlaik Mēness ir Strēlnieka zīmē. 1. un 2. oktobrī – Mežaža, divas nākamās dienas – Udensvira un nedēļas nogalē ierodas pie Zivīm. Novāc cukurbietes un citas saknes, ja tas nav izdarīts līdz Miķeļdienai. 1. oktobrī pulksten 16.35 sākas Mēness pirmais ceturksnis, šī diena tiek uzskatīta par plaujas svētkiem.

Daudz iezīmju un ticējumu saistās ar Miķeļdienu. Ja list, gaidāma miksta ziema, ja kokiem lapas nobirst, tad ap Jūrģiem būs liela zāle, ja vējš pūš no ziemeļiem, gaidāma auksta un dziļa ziema, bet ja no dienvidiem – silta, no rietiem un vakariem – mērena. Ja diena un nakts ir miglainas – būs laba vasara, ja sausas un siltas – sliktā. Miķeļdienas vakarā stajļa durvis smērēja ar gaiļā asinīm, lai iekšā tiktu tikai svētais Miķeļītis vien, darīja alu, kāva arī aunu un nestrādāja. Nedrīkst vērt, nekā no lauka mājās vest, kult un kurināt rījas krāsni.

ĪVĀROJAMI DATI

30. septembrī ir jubilejas reize kora dirigentei un muzikas pedagogei Daugavpilī Terēzei Brokai (1925).

1920. gada 3. oktobrī Aglyunas dominikāņu klūstera telpās svineigi tyka atvārtis atjaunotais Reigas veiskupijas Goreigais seminars, 1927. gadā jū pōrcēle uz Reigu.

5. oktobrī pyrms 100 godim tūreizejā Sylajāņu pogostā (tagad Rībeņūs) dzymuse dzīdōtōja – Latgolas laksteigola – Helena Ersā-Kozlovskā (1895 – 1949).

«Tāvu zemes kalendārs»

Attēlos: pa kreisi – Latgalē un visā Latvijā plaši pazīstamā kordirigente Terēze Broka;

attēlos pa labi: dziedātāja Helēna Ersā-kozlovskā 1920. gadā, fotogrāfējis V. Rīdenieks, dziedātāja (pa kreisi) ar savu ģimeni – audzumeitu Lūciju, meitu Mirdzu un dzīvesbiedru, slaveno rakstnieku un dzejnieku Ādolfu Eersu trīsdesmito gadu sākumā.

No «Zemtura» arhīva

«LATGALES LAKSTIGALU» PIEMINOT

Šogad 12. jūnijā apritēja 110 gadi, kopš Ādolfa Ersa (īstajā uzvārdā Rūnika) dzimšanas dienas, kuram nepārvērtējami nopelni Latgales patiesā un skaistā notēlojumā šī gadsimta sākumā. Viņš mira apcietinājumā 1945. gada 29. septembrī. Nozīmīgs notikums H. Ersas-Kozlovskas dzīvē bija arī 1935. gada 9. februārī Preses biedrības sarīkotais Latgales rakstnieku vakars, kur mūsu lakstīgala uzstājās ar savām skaistajām dziesmām. Viņai jūsmīgus dzejas vārdus vēlējās dzejnieks Andris Vējāns.

Par apbrīnojamo dziedātāju un vinas talantu labus vārdus teikusi Ilona Salceviča. A. Ersa romāna «Mūziņeki» ievadā 1913. gadā A. Sestulis, skolotājs, kurš dzīvoja Kokorevā (tagad Tilža) ar saviem draugiem nolēma sarīkot ko neparastu Latgalei zaļumu svētkus ar koka dziedāšanu. Atbrauca arī

PROFESORA LEONRDA LATKOVSKA 90 GODU PĪMIŅAS PASŌKUMI «VARAKĻŌNŪS»

1995. G. 14. SEPTEMBRIS

Pikst. 16.00 – pīminis akmiņa atklōšona un īsvēitēšona BOKONUS pi LESNIKIM.

Pikst. 17.00 – pīminis plōksnis atklōšona pi bejušōs VARAKĻŌNU VALSTS GIMNĀZIJAS.

Pikst. 18.00 – pīminis vokors Varakļōņu KN.

1. Leonarda Latkovskā tālōjums «MUNS JAUNEIBAS DRAUGS» – AKMINS» atstōstējums – skūlōtōja AINA JAUNZEME.

2. Leonrda Latkovskā grōmotu «DZYMŌTŌS ZEMIS ĻAUDIS» dramātizāts Ōzīniku Bokōņu sādžas ļaužu uzvadums.

DORBŌJŪŠŌS PERSONAS:

teicēja: – Gunta Svīlāne, mōte: – Leontīne Locāne, tāvs: – Viktors Briška, bērni: Inese, Kaspars, Imants Sondori. puščiņiks: – Guntis Bruzguls, kalvineite: – Džidra Bruzgule, skrūders: – Evalds Justs, briute: – Sandra Sondore, saldāts: – Vilis Zeps, sādžas puši: – Raimonds un Pīters Sondori, Andris Svīlāns, Guntis Bruzguls. Dramātizējums un režija: – Gunta Svīlāne, konsultante: – Valentīna Briška.

3. Dzīsmi «Tāva pogolmā» Leonarda Latkovskā vōrdi, Ilonas Černecovas mūzika, izpylda Varakļōņu vydusskūlas 12. klases meitēņu ansamblis Viktora Černecova pavadejumā.

4. Atmiņu stōstējumi: 1) mōsā Jūlija, 2) bejušo kaimiņine Agatā, 3) bijušais audzēknis Jūlijs Blusanovičs u. c.

5. Leonrda Latkovskā dorbu izstōde – Jōns Pilpuks.

Pasākumu organozātōji: Jōns Benislavskis, Viktors Briška, Pīters Justs, Jōns Pilpuks, Pīters Sprūdžs, Jurs Vēvers

dziedātāja Helēna Kozlovskas jaunkundze, kura tobrīd viesojās pie Pazlaukas dzirnavnieka Spakovska netālu no Baltinavas. Satikšanās ar A. Eersu viņiem bija liktenīga: gan abiem diviem – apprecējās, gan arī latviešu literāturai, jo lielā mērā rosināja Latgales tēmu A. Eersā dairādē un sekmeja viņa izpratni un mīlestību pret šo novadu.

Eduards Virza H. Eersu-Kozlovsku raksturo šādi: pēc daudzgadiem, tiekoties Valkā ar A. Eersu, kur «...viņš dzīvoja kopā ar kādu jaunu dāmu apbrīnojami garām, melnām matu pinēm, kas viņai sniedzās līdz papēžiem. Tā bija viņa līgava Helēne jeb Kolibris, kā viņu iesauca Anions Austrīnš. Latgāliete būdama, viņa mums dziedāja latgāliešu dziesmas, un visiem patikās viņas draiskulīgums, pilns dabas dīvaina svaiguma».

«Rakstniekam Ādolfam Eersam visu laiku līdzās bija dzīvesbiedre dziedātāja Helēna Ersa-Kozlovskā. Šī abu mākslinieku savienība bija radoša un auglīga. Ādolfs Eerss bija ļoti muzikāls cilvēks. Dzīvesbiedre liecinā, ka vecāki viņu mudinājuši kļūt par skolotāju, pati viņa gribējusi būt aktrise, bet līgavainis Ādolfs Eerss viņu pilnīgi un neglābjami pievērsis mūzikai un dziesmai. Un tā šī «Latgales lakstīgala», kā viņu vēlāk dēvēja kritiķi, mācījās Pēterpils konservatorijā, pabeidza Latvijas konservatoriju, papildināja savu muzikālo izglītību Milānā un dziedāja, dziedāja visu savu mūžu.

Latvijā nav tāda stūrīša, kurp viņa nebūtu atvedusi savu dziesmu. Daudz viņa koncertēja arī ārzemēs.

Māksliniece klausījās no teicējami senas latgalu tautas dziesmas, pierakstīja tās. Un šai darbā viņai daudz palīdzēja vīrs. Tā viņa paglāba no aizmiršanas, un cēla dienas gaismā vairākas vēlāk plaši pazīstamas dziesmas – «Aiz ezera balti bērzi», «Ziedi, ziedi, rudzu vārpa», «Trīcēj'kalni, skanēj' meži», arī citas. Arī no ārzemju koncertturnejiem dziedātāja pārveda citu tautu dziesmas, un vārdus tām atdēvoja viņas vīrs.»

H. Ersa-Kozlovskā, katoliete, bija nākusi no kuplas daudz bērnu ģimenes, dzimusi 1895. gada 5. oktobrī Slājāņu pagasta Riebiņu muižā (tagad Riebiņu ciems) pārvaldnieka Pāvēla Kozlovskā ģimenē. Ar sievas radiem, īpaši vecākiem un māsām, A. Eerss bija cieši saistīts visu mūžu. Sievu rakstnieks par prototipu izmantojis romānu dielōģijā «Zemes balsis» (1939, 1940), tēlojot Valēriju Gansku, īstajā uzvārdā Dainovsku, to apstiprināja arī meita Mirdza Ersa. Materiālus šī darbam A. Eerss krājis arī 30. gados Aglonā aizvadītajā vasarā kopā ar ģimeni, kur mēle stundām ilgi stāstījusi par sevi un redzēto koncertturnejas, kas pēc tam parādās «Zemes balsīs», kurām milzīga kultūrvēsturiska nozīme. H. Ersa-Kozlovskā nodzīvoja līdz 1949. gada un 23. oktobrī mira ar insultu.

SARUNA AR AKMINI

Laikā, kod strauji grīžās priekšvēleišonu rots, kod kotru dīnu pōr mysu golvom vejas dažāidu sūlējumu mōkūns, kod telpas uz tikšonūs ar dažāidim deputātu kandidātim ir pustukšas. Varakļōnūs 14. septembrī pulcējōs daudz cylvāku – gon bērni, gon pusmyuža godūs, gon sērmgolvi jāu deveitājā godu dasmyfā, un kūpā interesanti pavādēja laiku – apmāram četras stundes. Šū dīnu skaistu un interesantu darēja pensioneitu skūlōtōju J. Pilpuka un V. Briškas izdūma un prasme organizēt, Bokōņu un Ōzīniku sādžu cylvāku leļō atsauceiba un aktivitāte, Dekšāru pogosta un Varakļōņu golvas atbolsts.

14. septembrī – īvārojamō volōdu profesora Leonarda Latkovskā 90. dzimšonas dīnu (miris 1991. g.) – vēj interesantōku darēja poša rakstnīka tyviniku pulcēņš nu ASV.

Svineibas sōkōs L. Latkovskā dzymtājā sādžā Bokōnūs, kur pi sātys viitā asušō akmiņa tyka atklōta pīminās plōksne. Latkovskū ģimīne vysā sovā dzeives laikā stingri vadējēsūs nu bazneicas lykumim, un arī pīminās plōksnei Dīva svēteību deva dekāns O. Boldāns. Loba vēlējumi klōtasušājim un atmiņas par L. Latkovskā bērneību beja dzēržāmi un mōsās Jūlijas

vēstules. Par tāva sātu skanēja dzīsmē Varakļōņu vydusskūlas meitēņu ansambļa izpyldējumā (L. Latkovskā vōrdi, skūlneicas I. Černecovas mūzika).

Savdabeiga un interesanta beja vydusskūlas meitēņu it kai saruna ar akmini pēc L. Latkovskā tālōjuma «MUNS JAUNEIBAS DRAUGS – AKMINS», kurā rakstnīks soka: «Muna padejō tikšonūs ar gonu dīnu draugu beja 1944. gada jūlā beigōs, kod jau vysa zeme dunēja cylvāku sirdīs beja satrauktas un bailu pōrijimtas vairōk, nakai tū var apraksteit. Nūkryļu celūs pi sova drauga, pi sova vacō tāva un raudoju: «Kas nūtikš?»

«Nabādoj par reitdīnu!» – nōce atbilde, kai nu dzīluma, kai vasara sītini uz tārauda loktas. – «Reitdīnai byus sovas bādas. Nazaudej golvu un izturi šudīn!»

Nūbučōju tō bōrdāinūs byudus. Munas osoras īritēja akmiņa syunā. «Tos es globōšu sovā sirdī», – jys čukstēja kai ar zīdu dvašu.»

Un arī šō godā 14. septembrī akmins sōka stōsteit navys rakstnīkam, bet par rakstnīku, un stōsteis vēj nōkamajom paaudzem par apbreinojami gudru, talanteigu, apdōvnyōtu Latgolas dāļu, par pareizu latgalu volōdu.

Pēc tam tyka atklōta pīminās plōksne pi

bejušōs Varakļōņu valsts ģimnāzijas un pīminās vokors turpynōts kulturas nomā, kur daleibnīku pylnū zālī īprīcynōja Bokānu un Ōzīniku īdzejvōtōju aktivitāte, drūsme, pat jōsoka – varūneiba, jo cylvāki pyrmū reizi kōpe uz skotuves un pōrlīcnyōši nūspēlēja treis tālōjumus nu L. Latkovskā grōmotas «Dzymtōs zemes ļaudis».

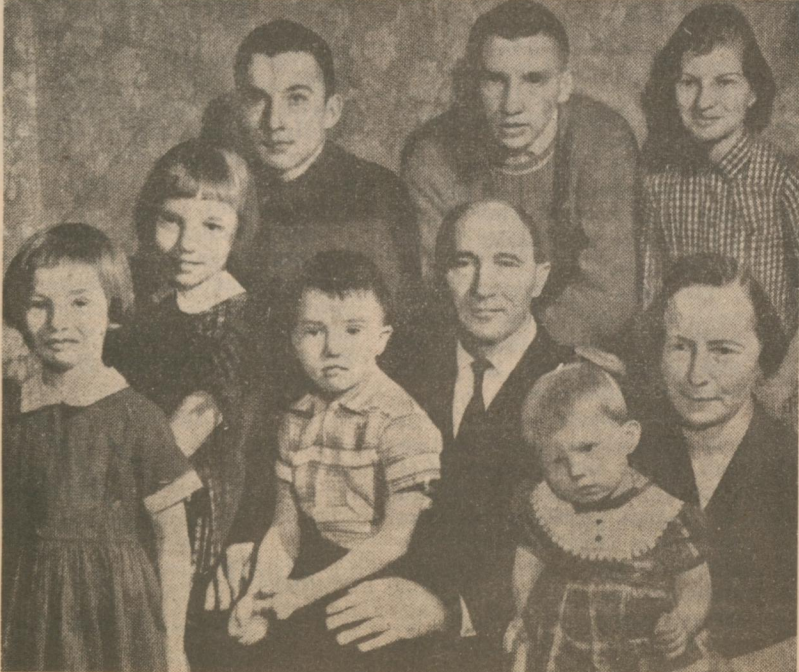
Vysu pasōkumu gaitā pīsādāleja Leonrds Latkovskis juniors, sirsneigs, gudrs, lūti darbeigs cylvāks – na vēlti tāvs jam devis na tikai sovu uzvōrdu, bet arī vōrdu. Taidu dāļu, kuri teišam attaisnoj uz jīm lyktōs tāvu cereibas, dīmžāl, Latgolas vēsturē nav daudz. Bez Latkovskīm vēj var nūsaukt Eduardus Kozlovskus un Jōnus Dimantus.

Izsoku pōrlīceību, ka naaizaus tacena pi skūlōtōja, lektora, zynōtīnīka jauneibas drauga – akmiņa, tiks izpīldeits varakļōņišu lyugums redaktorim – dzymtinē izdūt Leonarda Latkovskā grōmotu «Dzymtōs zemes ļaudis» (2 daļas)

A. Pilpuka Dekšārēs

Attēlos: nenogurdināmā mājas kopēja Albīna Latkovskā ar vīru Leonardu un bērniem Stefāniju, Viktoriju, Anastasiju, Leonardu junioru, Aurēliju, profesoram klēpi sēdošo Anatoliju un mātei – Beatrisi 1961. gadā Mātes dīnā: vecākās meitas Generoza (tagad māsa Solastika) un Emerita.

REDKOLĒGIJA: Valija Berkina – Jēkabpils, Jānis Elksnis – Latgales Kultūras centra izdevniecība, Pēteris Gleizdāns – Rēzekne, Anita Petkune – Krāslava, Antons Rancāns – Preiļi, Antons Slišāns – Balvi, Viktors Trojanovskis – Ludza, Pēteris Zeile – Rīga, Jānis Žugovs – Daugavpils, ārzemju biroja vadītājs – Alberts Spoģis Minsterē.

SEŠI GADI AUGSTAJĀ SEKRETĀRA AMATĀ

Intervija ar 5. Saeimas sekretāru, «Latvijas ceļa» deputāta kandidātu 6. Saeimas vēlēšanās Imantu Daudišu

LATVIJAS CEĻŠ

Jau sesto gadu Imants Daudišs ir sekretārs – vispirms Augstākajā Padomē, tagad 5. Saeimā.

Kādi tad ir Saeimas sekretāra ikdienas pienākumi?

– Pienākumu patiešām daudz un dažādi. Pārzināt Saeimas likumdošanas, finansiālo un materiālo saimniecību, ārzemju viesu uzņemšanu. Un, protams, piedalīšanās paša likumdošanas darbā, likumprojektu izstrādāšanā un balsošanā.

Vai, jūsuprāt, 5. Saeimas deputāti strādājuši ražīgi? Kā veicies ar likumdošanu?

– Jā, es uzskatu, ka šī Saeima ir izdarījusi patiešām daudz. Ja ņem

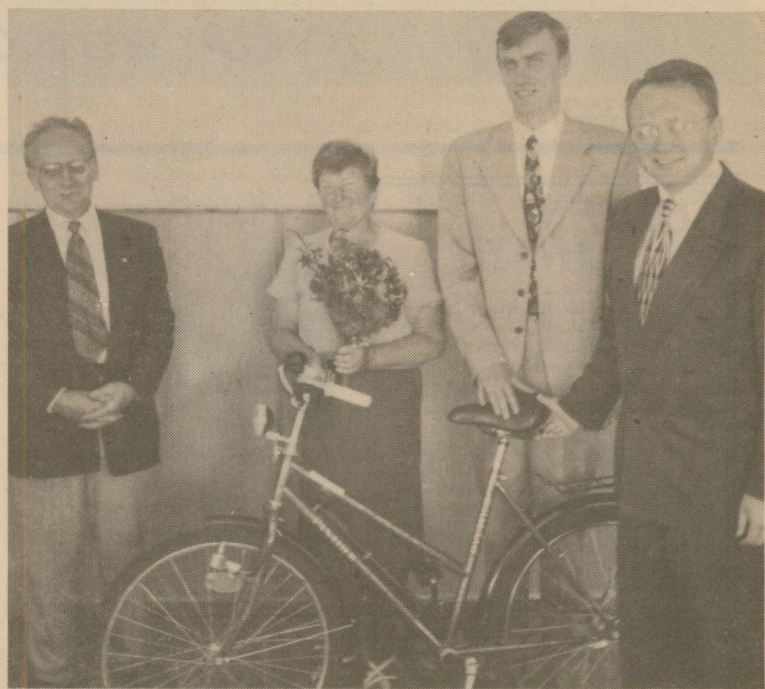
vērā, ka «Latvijas ceļa» deputāti ar saviem koalīcijas partneriem visu laiku ir bijuši mazākumā, tātad arī valdība ir mazākumā, tad pieņemtie 350 likumi ir vērā ņemams veikums. Daudz laika aizgāja pārliecinot par kāda likumprojekta nepieciešamību savus kolēģus gan, ja ta varētu teikt, pa kreisi, gan pa labi.

Jūsu ieņemamais sekretāra amats liek būt neitrālam, stāvēt pāri atsevišķu partiju interesēm. Vai jūs var saukt par politiski vārda tiešajā nozīmē? Kā varat ietekmēt politiskos procesus?

– Jautājums vietā un būtisks. Gandrīz visās valstīs mana amata pildītāji ir nepolitiskas personas un partiju darbā nepiedalās. Mūsu val-

sts Satversme paredz citādi. Tādēļ es eju zelta vidusceļu – cenšos būt objektīvs un neitrāls, bet aktīvi darbojos frakcijā, esmu arī «Latvijas ceļa» valdes loceklis. Vēlētāji pārmet gan 5. Saeimai, gan valdībai. Saeimai – garu plāpāšanu, cenšanos izcelt sevi un nomelnot savus kolēģus, valdībai – zemās pensijas un algas, banku skandālus, lielo noziegumu skaitu, nepietiekamo palīdzību lauksaimniekiem utt. Vai varat teikt, ka šie pārmetumi ir pamatoti?

– Tas ir smags jautājums. Nereti Saeimas plenārsēdēs, ņemot vērā to, ka tās pārraida radio, ir dzirdama tukšu salmu kulšana. Bieži gadās, ka mazsvarīgs jautājums izraisa visplašākās diskusijas.

Domāju, ka tagad, pirms vēlēšanām, cilvēkiem pašiem jāskatās un jāspriež, par ko tad balsot. Par pārmetumiem valdībai. Jā, vairums cilvēku Latvijā vēl nedzīvo tā, lai būtu apmierināti. Bet izdarīts arī ir daudz. Piemēram, par noziedzību runājot. Salīdzinot ar laikposmu pirms gada, ir par trim tūkstošiem noziegumu mazāk. Arī tie, kuru nauda palika bēdīgi slavenajās bankās, pakāpeniski jau sāk, kaut nelielas summas, saņemt atpakaļ, un tās nav no nodokļu maksātāju kabatas.

Nupat augusta beigās Zemkopības ministrijas kontā Finanšu ministrija atvēra subsīdiju finansējumu Ls 622000 apmērā un visa šī summa jau pārskaitīta uz rajoniem.

Jā, par pensijām. Protams, ka tās šodien neapmierina nevienu pensionāru un nevienu politiķi. Katrai partijai, kas piedalās vēlēšanās, ir sava sociālā programma, tāda ir arī «Latvijas ceļam». Manuprāt, galvenais negaidīt sociālā budžeta krasu pieaugumu, bet lemt par iespēju pensionāriem strādāt un daļēji saņemt pensiju, bet tiem, kuri to nevar, palīdzēt ar pabalstiem īres un komunālo maksājumu segšanai.

Kāpēc Jūs esat «Latvijas Ceļā»? Kas bija tas, kas lika Jums izšķirties par šo partiju?

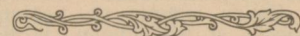
– Vienmēr esmu tiecies būt kopā ar gudriem, lietišķiem, spējīgiem un interesantiem cilvēkiem. Tādi «Latvijas ceļā» vairākums. Pats esmu pragmatīks, tādēļ ļoti saprotos ar reāli domājošiem un darbīgiem ļaudīm.

Pastāstiet par sevi. Vai Latgale jums tikai viens no Latvijas novadiem, vai tā ir īpaša vieta?

– Jā, Latgale man ir īpaša vieta. Mani vecāki ir no Ludzas rajona, tēvs no Zvirgzdenes, māte no Pušmucovas pagasta. 30-tajos gados tēvu aizsūtīja uz Rīgu mācīties. Tas viņu paglāba no Sibīrijas, jo visu viņa ģimeni turp izsūtīja 1941. gadā. Viens tēva brālis vēl tagad dzīvo Krasnojarskā.

Vai jums ir personiski kontakti ar tā sauktajiem ierindas vēlētājiem? Kā uzzināt to, ko viņi domā, spriež, kā vērtē dažādus notikumus?

– Tādi kontakti man ir. Tie ir gan mani paziņas, gan draugi un radi, manu māti ieskaitot. Šos cilvēkus uzskatu par saviem sociālajiem aģentiem. Saņemu no viņiem daudz informācijas, arī asu kritiku. Daudz atziņu dod braucieni pa Latvijas pilsētām un pagastiem. Pārdzīvoju, ka nevaru pilnīgi visiem palīdzēt kādā konkrētā lietā.

Aicinot jūs piedalīties vēlēšanās, neaicinu balsot tikai par sevi, neaicinu balsot tikai «Latvijas ceļā». Latvijas sabiedrība ir tāda, kāda tā ir. «Latvijas ceļš» ir sabiedrības viena daļa un pauz tikai šīs daļas viedokli. «Latvijas ceļš» var un tam vajag propagandēt savu izpratni un savus piedāvājumus turpmākajam. Bet tikpat ļoti sabiedrības cita daļa var izvirzīt «Latvijas ceļam» savas prasības, izteikt savu vērtējumu un propagandēt to. Turklāt sabiedrība nepartraukti mainās, tā nestāv uz vietas.

«Latvijas ceļa» spožums ir un paliek mūsu vienotībā. No mūsu frakcijas neviens «Latvijas ceļa» biedrs nav aizgājis. Mēs izpildām to, ko bijām solījuši. Mēs bijām vienoti paši un prātām vienot arī citus, jo šos trīs gadus Latvijā bija absolūta mazākuma valdība. Tomēr arī var opozīcijas atbalstu tika pieņemti Latvijas pastāvēšanai un attīstībai vitāli svarīgi likumi.

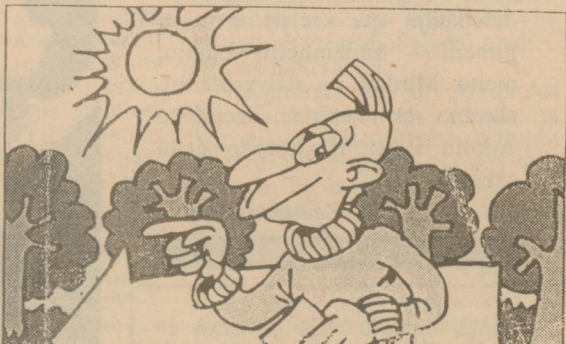
Bet, galvenais – lai cik nepamatoti un pat ļauni mums uzbruktu mūsu oponenti, neatbildēsim ar to pašu. Apkarojot ļaunumu ar ļaunumu, mēs paši kļūstam ļauni. Iesim pie cilvēkiem ar pozitīvām domām.

A. Gorbunovs

10.09.95.

LC deputāta kandidāts
Anatolijs Gorbunovs

Pamostieties laba garastāvoklī. Pieejiet pie kalendāra un atklājiet, ka ir 30. septembris vai 1. oktobris. - 6. Saeimas vēlēšanu diena. Tātad jāiet balsot!!! Izdzeniet savu rīta kafiju, ielieciet kabatā pasi (bez tās Jūs neielaidīs vēlēšanu iecirkni) un dodieties uz tuvāko vēlēšanu iecirkni. Tas strādā 30. septembrī un 1. oktobrī no plkst. 8.00 līdz 20.00. Nenokavējiet!

Vēlēšanu iecirkni jābūt visiem Jūsu apgabalā iemīļotajiem un reģistrētajiem vēlēšanu sarakstiem. Vēlam: jau iepriekš izvēlēties, par kuru sarakstu balsot. Atcerieties: - Jūs varat balsot tikai par vienu sarakstu. Jūs drikstat izsvītrot kādu, bet nedrīkstat tajā ierakstīt citus uzvārdus!

1. ISA PAMĀCĪBĀ

Paņemiet visus sarakstus, ieejiet atsevišķā telpā, kur pie sienas jābūt paraugam un sīkākām paskaidrojumiem. Ja Jums kāds no izvēlēto saraksta kandidātiem nepatīk, izsvitrojiet tad to, bet, ja kāds kandidāts ir īpaši patīkams - pievelciet krustiņņu.

So izvēlēto (VIENU VIENĪGO!) sarakstu ielieciet aploksnē un aizlīmējiet to!

3. BALSĒŠANĀ

Nododiet aploksnī vienam no vēlēšanu komisijas locekļiem, kurš Jūsu klātbūtnē to iemetīs urnā.

GALVENAIS - IESIM VISI BALSOT!
LATVIJAS NĀKOTNE IR ARĪ
JŪSU NĀKOTNE!

Ar labu sajūtu par padarīto darbiņu dodieties mājup iedzert vēl vienu tasi kafijas. Pirmdien visi kopā sāksim jaunu darba celiņu!

LATVIJAS CEĻŠ
Nr. 17

«... MINISTRU PREZIDENTU NO LATGALES...»

1995. gada 21. septembrī valsts prezidents Guntis Ulmanis, kā solījies, apmeklēja Preiļu novadu.

Tūlīt pēc deviņiem ritā uz rajona robežas aiz Livāniem valsts prezidenta Gunta Ulmaņa kortežu, kurā bija arī valdības pārstāvji, un 5. Saeimas deputāti, sagaidīja rajona padomes priekšsēdētājs Ilmārs Meluškāns, padomes deputāti un Livānu uzņēmumu vadītāji, aizveda uz biokīmisko rūpnīcu un stikla fabriku. Prezidentam īpaši patika stikla izstrādājumu muzejs, kura eksponāti liecina, ka šis uzņēmums varētu droši nostāties līdzās citiem līdzīgiem pasaules merogā. Viņš teica, ka arī biokīmiskā rūpnīca var atdzimst izmainītā veidolā. Ar uzņēmējiem tika pārcilāti daži citi aktuāli jautājumi.

Tad prezidentu ar svītu aizveda pa jau tradicionālo maršrutu pie Galēnu pagasta rosiņģākajiem zemniekiem Sērmajiem un Čaunāniem (pārmaiņas pēc varētu parādīt arī kādu citu saimniecību), tad bija tikšanās ar apkaimes ļaudīm Stabulnieku pagasta kultūras namā. Ar mazu novirzi no grafika prezidents ieradās Preiļos kinoteātri «Ezerzeme», kur LZS rajona konferencē pirmo reizi tika nosaukts viņa uzvaras ievēlēšanai kandidātu sarakstos LR 5. Saeimas vēlēšanām.

Sekoja iepazīšanās ar Preiļu slimnīcu un tās darbiniekiem, un vizītes noslēgums J. Raina memoriālajā muzejā «Jasmuižā», tā eksponācijas, keramikas kolekcijas apskate un stāstījums rajona padomes deputātiem un pagastu priekšsēdētājiem, sēžot pie senlaicīgā galda, pie kura savā laikā savus muižas rentes rēķinus kārtojis J. Raina tēvs Krišjānis Pliškāns, G. Ulmaņa kungs par iespaidiem redzētā vizītes laikā un stāvokli visā valstī.

Prezidenta kungs atzinīgi un augstu novērtēja redzēto un dzirdēto Livānos, Preiļos un laukos, izdarīja ierakstu muzeja viesu grāmatā un oficiālās vakara maltītes laikā atrada iespēju apunāties gandrīz ar katru klātesošo.

Vienas dienas laikā, protams, ne sevišķi daudz var pagūt, tālab augstais viesis visur bija lietišķs, vairāk klausījās un vēroja un mazāk pats runāja. Viņam lieti noderot tas, ka Preiļos ieradies ne pirmo reizi – te bieži bijis agrākās darbības laikā, daudzus pazīst personiski.

NO PREZIDENTA TEIKTĀ

– Šī zāle man ir divtik nozīmīga. Ar jūsu viena žurnālista palīdzību atcerējos, ka no šejienes uz sāku savu darbību politiskajā jomā. Tiekoties ar jums, sākām domāt par 5. Saeimu, tiem cilvēkiem, kas varētu kandidēt. Atceros, cik jūs bijāt prasīgi un mani ļoti tirdijāt par aizgājušajiem laikiem: kāpēc kompartija bijis tūlī un kā to savienot ar tālāko darbību. Atskatoties uz šo laiku triju gadu garumā, redzu, cik ļoti jūs esat pārvērtušies. Toreiz būtībā mēs ne jau šaubījāties viens par otru, bet isti vēl neaptvēram, ko tad šis, piecdesmit gadu garais laiks, bija mūsos atstājis, kādi isti esam un vai ticam nākotnei.

Pats smagākais, par ko šodien brīnās visa pasaule: kā mēs šos gadus varējām domāt un cerēt uz ko citu, bet strādāt ikdienas solī un darīt pavisam ko citu. Kad es stāstu, ka jau nebijām tie istie sociālisma cēļāji, viņi atbild: tā jau nevar būt, jūs taču pūlējāties no agrā rīta līdz vēlam vakaram. Domāju, ka aizejot šim laikam, mums nevajadzētu pašiem sevi nopulgot. Varu pieminēt no savas vides, kad simtiem tūkstošiem cilvēku šos gadus strādāja smagi un sūri, ticēja savai dzīvei un savai personīgajai laimei. Šie cilvēki radījuši to pamatu, uz kura šodien varam būvēt stabili, skaistu un neatkarīgu savu Latviju. Kad mēs runājam par citām valstīm, par cilvēku ārpus Latvijas, es atbildu, ka latvietim latvisku parliecību var veidot tikai tā zeme, uz kuras tu stāvi, dzīvo un rītdienai tici. Un nav nekā sliktā, ja mēs atceramies, ka visus šos gadus esam dzīvojuši godīgi, patiesi un strādīgi. Es vienmēr saku, ka šie piecdesmit gadi mums ir radījuši daudz talantīgu cilvēku. Ne jau ārzemēs izaudzis Imants Ziedonis, ne jau ārzemēs izauga Raimonds Pauls, kas šodien pie jums būs, ne jau ārzemēs izauga daudz dažādi citi rakstnieki, mākslinieki, zinātnieki. Tie auga mūsu vidū un zemapziņā ticēja labākai nākotnei.

Tagad šie pieci gadi kas nupat pagājuši. Cilvēkiem dažkārt trūka savstarpējās uzticības, bieži vien ķildas bija meklējumu ceļos. Un jūs varbūt vilsaties, domādami, ka sāksu stāstīt, cik slikti pašreiz ir. Nē, es tomēr apziņos un gribu apgalvot, ka šodien esam uz pareizā ceļa. Jā, mēs varbūt esam sliktāk ģērbti, mēs varbūt ne vienmēr

esam tā labi paēduši, ne vienmēr varam redzēt tos pasaules labumus, kas skatāmi daudzās citās zemēs, bet mēs beidzot esam brīvi, paši kungi savā zemē. Paši kungi savā zemē. Kaut arī bieži vien sākām šķelties, bieži iedomāties, ka kāds ir vēl labāks, kāds sliktāks, kāds ir pelēkāks un kāds sarkanāks, kāds baltāks. Bet būtībā mēs veidojam patstāvīgi savu dzīvi. Ne jau tās bija galvenās okupācijas sekas, ko mēs iznīcinājām šajos piecos gados caur kara bāžu izraidīšanu, caur citu institūciju likvidēšanu, bet man liekas, ka priekšā stāv vēl smagāks okupācijas sekas likvidēšanas laiks – tas ir sekas mūsu domāšanā, mūsu uztverē, mūsu attieksmē. Bet šeit ir atkal viens «bet»: neviens šai ziņā mums neko nepalīdzēs, kā tikai paši sev. Neviens nebūvēs mūsu sētas, neviens neatjaunos mūsu uzņēmumus, neviens nedos darbu. Un ja kāds no ārzemēm arī brauc dodams darbu, tad viņš savas intereses vienmēr stāda pirmā vietā, pēc tam tikai to pārējo. Tāpēc man gluži nepieņemami, kad jautā, kā ar humāno palīdzību. Man nepieņemami, kāpēc mums nepalīdz šur vai tur. Es domāju, ka latvieši ir ļoti lepna cilts, ļoti spītīga cilts un no šīs palīdzības ņems tikai tik, cik tas ir nepieciešams, lai paši būtu gudrāki un lai paši kļūtu stiprāki.

Sobrid, izejot jau taisnē, tuvojoties 6. Saeimas vēlēšanām, es jus gribētu aicināt uz vienu: nepaejiet šiem vēlēšanu iecirkņiem garām, jo, ja jūs būsiet pasīvi šajā reizē, tas nozīmē, ka esat pasīvi pret to, ko darām visi kopā kolektīvi. Jūs gribat savu neatkarīgu zemi ar savu valdību, ar savu valsti, ar savu parlamentu, ar savu tautu un tā tālāk. Bet ja jūs šo savu nevēlēšanos vēlē iteikšiet klusā protestā, tad ar kādām tiesībām pēc tam to kritizēsiet, veidosiet pelsiet un arī cildināsiet, ja paši to nebūsiet gribējuši? Es teikšu tā: ja ievēlat parlamentu un trim gadiem, tad šis parlaments strādā trīs gadus. Tam diendienā jāpieņem izšķiroši lēmumi, jums tāds izšķirošs lēmums jāpieņem vienu reizi trijos gados. Šādi vienreizēji tauta nosaka to, kas būs parlamentā, kas šai parlamentā strādās. Tāpēc es jus tomēr gribētu aicināt, rūpīgi izsverot visu to, ko esat klausījušies, redzējuši, dzirdējuši, ielieciet visu savā galvā, sestdien un svētdien aizejiet uz vēlēšanu iecirkni un izsakiet savu viedokli. Tas būs jūsu ieguldījums mūsu valsts veidošanā, mūsu valsts stiprināšanā.

Negaidiet no manis šodien padomus, par kādu partiju balsot – katrs jūs ejiet pa dzīvi ar savu zemniecisko gudrību, es pat teiktu, ar savu latgalisko gudrību, kurā, es domāju, daudz mazāk korumpētības, daudz mazāk negodīguma, daudz vairāk ticības kā citur. Un jāsaka atklāti, ka šis īpašības – negodīgums un korumpētība – mūs skārušas diezgan sāpīgi. Ja brīvāk un skaidrāk par to runāsim, brīvāk un skaidrāk pret to cīnīsimies, agrāk nonāksim pie rezultāta, ko gribam sasniegt. Tāpēc šajās vēlēšanu dienās padomājiet tadā lielākā gadu garumā atpakaļ: kas šie ir par cilvēkiem un ko viņi darījuši, ko viņi dara? Un tad pašās beigās varētu paklausīties, ko tie runā šodien.

Visu to saliekot kopā, ejiet un pasakiet «jā» vai «nē».

Es domāju, ka šajā procesā, vēlēšanu laikā, mēs visi kopā vēlamies, lai kaut kas arī tiktu mainīts. Mēs gribam, lai vienmēr nebūtu tā kā vakar, un lai rītā būtu labāk. Tomēr mēs arī saprotam, ka lauzt kaut ko, veidot pilnīgi no jauna nav viegli... Ja valsts iesākusi dzīvot, viņa kā ģimene dzīvo savu dzīvi, tā, kā to sāksusi veidot. Un tāpēc, lai arī ko

TĀDA REIZ IR ŠĪ PASAULE

1995. GADA 21. SEPTEMBRĪ VALSTS PREZIDENTS GUNTIS ULMANIS, KĀ SOLĪJIES, APMEKLĒKA PREIĻU NOVADU

mēs neievēlētu, kā lemtu, un ietu, šo der paturēt prātā: nedrīkstam atteikties no provatizācijas procesiem. Es neredzu šeit alternatīvu, jo tikai brīvs cilvēks ar brīvu ipašumu, ar brīvu gribu var veidot savu nākotni. Pretējā gadījumā tad no kā mēs bēgam, kāpēc izvairījamies no visiem procesiem, kas bija sākušies?

Domāju, ka nedrīkstētu izkropļot un atņemt atpakaļ zemes reformu. Jā, tur ir daudz kļūdu, daudz pārpratumu, tur ir pat konflikti, pat traģēdijas bijušas, bet vai ir kas vēl pareizāks par to, ka zemei tomēr jābūt tā cilvēka rokās, kam pieder un piederējusi no tēvtēvu laikiem? Zemei ir jābūt tā cilvēka rokās, kas viņu prot un var apstrādāt. Šodien mums daudz nesakoptu lauku, ir šī baltā «Latvijas kokvilna», kā jūs sakiet, vēl šis un tas, bet es domāju, ka tas – pārejas posms. Jāatrod šī pareizā pieeja, lai zemi kopj tie, kas to prot darīt un kas var šo vezumu pavilkt. Tie, kas to nevar, kas negrib, lai atrod citu vietu dzīvē, citu nodarbošanos. Es esmu sadūries ar šo smago dilemu un jums nevaru pateikt atbildi, bet skaidrs, ka tuvākajā laikā mums visiem nāksies risināt zemes reformas tālāko virzību, tieši zemnieka, laucinieka vietu valstī. Ko darīt ar šo darbu, kā apmaksāt, kur likt šo produkciju.

Jūs visi esat dzirdējuši par mūsu ieiešanu Eiropas institūcijās un varbūt politiskajā jomā tā varētu būt notikusi. Jautājums par to, kā to izdarīsim ekonomiski. Ekonomiski Eiropas Savienība zemēm, kas šini gadā iestājas, Somijai konkrēti, ir uzlikusi ļoti bargu pārbaudījumu. Kaut vai viens no tiem: visiem, kur ir simti desmiti tūkstošu saimniecību, viens no noteikumiem, ka uz pusi šīs zemnieku saimniecību skaits jāsamazina. Otrs noteikums ir tāds, ar kuru zemnieku saimniecības noteiktas ne mazākas par divdesmit hektāriem. Un tā tālāk, un tā tamlīdzīgi. Varbūt interesants, bet laviem ļoti nesaprotams ir uzdevums, kas Somijai nevajag audzēt ābeles, vecās jānozāģē, par tām attiecīgi samaksājot. Es šodien nespēju iedomāties, kā latviešis varētu pieļaut savā sētā šādi dzīvot bez ābelēm, bez āboliem, bez šīs ābeles stādīšanas prieka. Bet tāda nu ir šī pasaules ģimene, šī Eiropas ģimene, kurā jāievēro visi spēles noteikumi. Bet ja mēs gribam būt drošībā, ja gribam, lai nekad neatkārtojas tās dzīves vētras, kas gājušas pāri Baltijai, tad mums arī jāpieņem varbūt nepopulāri, varbūt netikami un krasi pagriezieni.

Tas jādara politiķiem, lai nekad

neatkārtotos 1940. gads. Mums šī dzīves skarbā mācība ir bijusi jau daudzkārt. Mums vajadzētu tālāk, tā dzīvot lai neatkārtotos. Esmu pārliecināts, ka geopolitiskajās kategorijās, geopolitiskajā vērtējumā, kad pasaules izsvēra savu teritoriju, savas tautas un izdevīgumu labad varbūt lēma noiet kam no skatuves, bet ne pavisam.

Domāju, ka varbūt pienāks laiks, kad teritoriju un politisko iespaidu sfēru vieta sāksies tehnoloģijas, informācijas un daudz savādākas attīstības laukmets. Un nebūs tikai Austrumi un Rietumi, bet citi virzieni arī. Tāpēc jaunajai valdībai, arī vecajai, vajadzētu daudz vairāk domāt, kā labāk organizēt sakarus starp Ziemeļiem un Dienvidiem. Kāpēc mēs esam tik tālu no Zviedrijas, Somijas, Norvēģijas, kaut gan esam ļoti tuvu, kāpēc nevaram, neprotam dzīvi veidot uz tiem principiem, kas viņiem izdevušies, sevišķi Zviedrijai, simtiem un simtiem gadu. Šeit jūsu izvirzītajiem politiķiem, valdībai un parlamentam priekšā stāv ļoti nopietns darbs.

Es nedomāju, ka kādreiz mūžos būs jābaidās no Krievijas. Izteikšu tikai savas domas. Pašreizējā brīdī par to esmu pārliecināts, ka daudz kas no iekšējām provokācijām, iekšējām nepatīkšanām, varētu būt saistīts ar šīs valsts iespaidu sfēras pastiprināšanu. Mums ir jābūt uzmanīgiem.

Pēdējā laikā notikumi, kas saistīti ar kriminogēno situāciju, gan dažādo politisko spēku grupējumiem dara mūs ļoti ļoti uzmanīgus. Domāju, ka neko sevišķi neatklašu. Šis notikums jau aprakstīts, ka es no diviem politiskajiem spēkiem, kas darbojas neoficiāli Latvijā, saņēmu brīdinājuma vēstules: nedrīkst darīt tā, tā un tā, tad būs tā, tā un tā. Es domāju, ka šīs ieskējās provokācijas un iekšējā nesakārtotība mūs padara uzmanīgus un jāstrādā gan iekšlietu ministrajai, gan zemes-sardzei, gan arī citām mūsu spēka struktūrām, lai kārtību nodrošinātu.

Vēlēšanu laiks jau būtībā ikdienas cilvēkam nekādas pārmaiņas neienes. Viņš no rīta pieceļas, pusstundu pakavējas pie tā formalitātem. Un tas viss ir arī dziļi simboliski, jo būtībā jau nekas neapstājas. Valdība turpinās iesāktos darbus, iesāktās reformas. Tikai jūsu izvēle pateiks, vai to tālāk veiks citi cilvēki, vai tie paši.

Domāju, ka likumdošanas procesā ļoti daudz padarīts no parlamenta puses trīs gadu laikā. Mēs bieži vien pieņemto likumu ir simtiem un simtiem. Tā darbs, kaut arī bieži saistīts ar ilgām diskusijām, plašu runāšanu, ir nesis zināmus augļus. Tam jānes vēl lielāki augļi nākotnē. Tomēr likumdošanai jābūt saistītai ar vienu ļoti nozīmīgu jautājumu. Šobrid neviens Latvijas uzņēmējs, neviens latviešu bankieris vai kāda cita veida privātās institūcijas darbības uzsācējs nevar pateikt, ka pašreizējā likuma, pašreizējie noteikumi aicina un stimulē viņu strādāt uzņēmējdarbības sfērā. Es esmu runājis ar mežrūpniekiem, ar lauksaimniecības produkcijas pārstrādātājiem, ar mašīnbūves uzņēmumu un citiem ļaudīm, visi viņi saka: nekā nevar nopelnīt, iet gandrīz uz vieniem zaudējumiem. Un tad es domāju, ka ir jāatrisina šis jautājumu komplekss: kāda mūsu nodokļu iekasēšanas sistēma, kāda stimulēšanas kādi pirkšanas un pārdošanas noteikumi. Latviešiem nekad nav bijusi raksturīga tirgošanās, latviešiem raksturīga ražošana. Bet liekas, ka mūsu zeme atrodas situācijā, tadā ģeogrāfiski politiskā izvietojuma, ka mums ar

laiku jāiemācās arī kārtīgi tirgoties. Jo tranzīts starp Austrumiem un Rietumiem ir vērtīgs, jo tūrisms zināmā mērā ir viena liela tirgošanās. Šī apkalpošanas sfēra, kas Latvijā varētu būt jau attīstīta, varētu kļūt zināms kompromiss arī zemniecībai, jo ne visu šodien var padarīt ar arku un cieši sastrādātām rokām. Lai gan šis cieši sastrādātās rokas un arks ir mūsu tautas simboli, bijuši pamats mūsu ticībai gan pagātnē, gan arī nākotnē.

Šodien es gribētu, pēc dienām desmit izvēlētajiem jauno ministru prezidentu, uzdot viņam jautājumu: kā tuvākajos gados tiks stimulēta mūsu nākotne tadā veidā, lai tajā aktīvāk iesaistītos jaunatne. Mums ir ļoti daudz pensionāru, paldies Dievam, ka šie cilvēki ir izdzīvojuši un ir, bet viņiem nav vēl iedots tik, cik pelnījuši. Preiļu rajonā ir viens no lielākajiem bazdarba procentiem valstī. Preiļos ir viena no zemākajām darba algām. Ja valsti rēķina kaut kur ap 100 vai 86 latus, tad Preiļos es nevarēju ieraudzīt, ka algas lielums sasniegtu vairāk kā 50 latus. Un tas jaunajai valdībai varētu būt par vienu no tuvākajiem uzdevumiem. Ir tomēr mūsu valsti atsevišķi reģioni, kuros ietilpst arī Preiļi, kur cilvēkiem šodien nav darba, kur viņi par savu darbu saņem nepietiekamu algu, dzīvo trūcīgos apstākļos. Šai atzīšanai jābūt skaidrai un noteiktai, nedrīkst būt slēptai aiz skaidriem vārdiem un skaidriem cipariem, aiz statistikas, kura it kā liecina, ka tā tas nav.

Bet šodien esmu pilnīgi drošs, ka neviens politiskais spēks jums nevar solīt tuvāko gadu laikā kardinālu uzlabošanu. Es vienkārši neredzu, no kurienes tas varētu nākt. Ja kāds šai zālē sola, ka pensija būs par pieciem vai desmit latiem lielāka, ja kāds sola, ka medicīnas darbiniekiem un skolotājiem maksās lielākas algas – es tādām neticu. No tādiem solījumiem aicināšu līdz šai dienai un aicināšu izvairīties. Ja kāds solīs šai zālē, ka izdomājis un radījis metodes, kā strauji aktivizēt un atjaunot ražošanu valstī, ziņiet, ka to nekad nepieplidīs.

Šis kritērijs jaunajai valdībai un jaunajam parlamentam tomēr jāņem par pamatu pamatu.

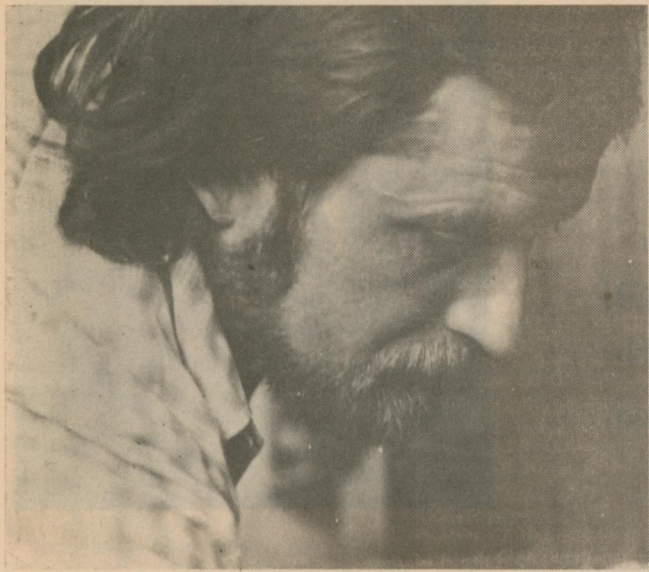
Ir lietas, par ko šodien nerunāšu, ir lietas, kuras apspriežot un izanalizējot saprotam, ka tas tā neies, ir lietas kas darītas un izdarītas ne sevišķi labi. Bet ir arī paveiktas labas lietas. Manuprāt, ja mūsu parlamentam ko šodien varētu pārņemt un ko nākamajam vairāk vēlē, tad tas būtu – mazāk populisma, vairāk konstruktīvu sarunu. Lai visas diskusijas nepieslēdz radio, lai pieslēdz tās pragmatiskākās un pareizākās, svarīgākās. Un lai būtu vairāk atklātības. Mēs bieži vien ne sevišķi labi zinām visu motivāciju un gatavošanu, kas tiek risināta parlamentā. Kamēr nav izskatīti visi sāpīgākie jautājumi, parlamentam vajadzētu strādāt divas dienas nedēļā, kā no paša sākuma, lai ātrāk un konstruktīvāk risinātu visus jautājumus.

Ja man nevajadzētu parlamenta darbam likt atzīmi piecu ballu sistēmā, liktu trīs ar plusu vai četri ar minusu. Es redzu, cik daudz parlamentārieši smagi strādājuši, bet taja pašā laikā redzu, ka vienam otram jautājumam piegājuši ne sevišķi nopietni. Katrā ziņā šodien ir tas brīdis, kad daudzi no jums var kļūt par šī parlamenta locekļiem, tas ļauts katram pilsonim, doties turp un ielikt savu labo sirdi un labo prātu. Gribētu nākamajam, sestajam novēlēt tikpat intensīvi un saspringti strādāt, varbūt ka mazliet vērigāk!

J. Raina muzejs «Jasmuižā», kur prezidents G. Ulmanis noslēdza vizīti un tikās ar rajona pašvaldību vadītājiem. Par to tuvāk nākamajā numurā.

TĒLU ATZARI

Par Leonardu Lazdiņu varētu uzrakstīt gari, saistīti ar dienasgrāmatas faktu materiālu un izfantazētiem murgiem. Šoreiz rakstīšu īsi, korekti, kā cienīti oponenti teiktu – fragmentāri.

Jaunietis no Šķilbēniem, ar izteikti labu balsi, Rēzeknes lietišķās mākslas vidusskolas diplomu kabatā 1968. gada rudenī ieiet urbanizācijas gaismēnu kontrastiem bagatā pilsetnieku dzīves aprītē. Lai gan horizonti netuvojās, bet vienmēr attālinās, gadsimtu mijas skaidrībā sazīmējot savus apvēršus ar šķilbēnieša spītu, gāja tiem pretī. Aizvadītais laika sprādis fantazētāja izvēlē vēl zemes prieku, sievietes idealizēšanas un jaunības izdarību dulluma pārplis.

Septiņdesmito gadu cēliens L. Lazdiņam radošajā biogrāfijā ir nozīmīgs sākums sevis izteikšanas formu meklēšanā. Jaunu motīvu vēlmē (ne rakstīšanas prieks vai drauga pārspēšana, pat

cauriznešana), jūtu draiskulībā, Dieva prāta gudribu priekšā, atrast neatkarīgajam vārdam vietu dzejā, vizuālajā tēlotājmākslas tulkojumā iegūtājās garīgajās vērtībās. Tā kārtēji gadu desmitā L. Lazdiņš godprātīgi strādāja un klusībā rakstīja dzeju. Ar to lasītājs tuvāk drīzumā varēs iepazīties Antona Slišāna sastādītajā Balvu novada dzejdarbu almanahā.

Dzīves dinamikā jaunā rakstnieka rokas aprakstīto lapu slānis kļuva arvien biežāks un kvalitatīvāks poēzijas dievišķajā spēkā. Autora balsis ir izteiksmīga un apķērīga dzejas izteiksmes līdzekļu izvēlē. Pasauli mīlot, atrod vārdus, kam uzticēt savu jūtu patiesību. Caur savu nemieru iegūst poēzijas izgaismotu tēlu.

Līdzilvēku labsajūtai savu darbu lietišķi dekoratīvajā mākslā L. Lazdiņš iesāk tūlīt pēc mākslinieka dekoratora kvalifikācijas iegūšanas (1969). Veicot dažādām iestādēm plaši pieprasītos iekštelpu dekoratīvos sienu apgleznošanu, necentās iztapt publikai. Lietišķi izvērtēja telpas funkciju un tehniku, kompozīcijas veidoja geometrizētās, brīvās formās, izjustās, piesātinātās krāsu gammās, lai darba un estētisko attiecību skaidrojumā tās būtu derīgas ne islaicīgi, bet ilgstoši.

Strādājot populārās firmās (RLMV, SIA «Latgola», tagad firmā «KOLONS») Rēzeknē sevi atklāj sabiedrisko un dzīvojamo telpu interjeru izveidē gan kā vizuāla tēla projektētājs, gan kā augstas kvalifikācijas izpildītājs dažādos koka mākslinieciskās apstrādes veidos. Autora veikumu kokgriezuma tehnikā raksturo, piemēram, Rēzeknes centrālā universālveikala interjera monumentālais dekors ar valdonīgo Latgales ģerboņa grifa sižetu.

Leonarda Lazdiņa daiļrades noietajā ceļā, jau rakstā izdalītiem virzības atzariem (minētajai dzeloļu rakstīšanai un lietišķi dekoratīvajā mākslā priekšmetisko vērtību radīšanai), vēl slavējami jāpļaus atzīstama darbība reklāmgrafikā (plakātā, simbolgrafikā). Emblēmās L. Lazdiņš atļaujas meklēt izvēles impulsus, kā jau tas mūsdienu modernās mākslas kultūrvidē sāk iesakņoties, ar fantāzijas auru piedēvēt tādas parādības, situācijas tēla grafiskajai atklāšanai, kādu īstenībā tās struktūrā nav, bet ir izteiktā tēla saistībā ar parādību procesu, kura dēļ mākslas patiesībā tēls radīts.

Neveidojot leģendu, lai gan par to derētu padomāt, bet konkrētie izteikumi, ar pateicību jāatceras Vladimira Arseņjeva drosme un veiksmē 1975. gadā. Olimpisko, divdesmit otro, vasaras spēļu oficiālās emblēmas projektu starptautiskajā konkursā iegūta pirmā vieta viņam deva iespēju izvēlēties darba komandu emblēmas tālākai apgūvei – izstrādāt oficiālā simbola pielietošanas standartus. Sajā komandā L.

Lazdiņš veiksmīgi veidoja grafisko attēlu konkrētam simbola izmantošanas standartam.

Olimpiādes gars spārnoja strādāt, iedvesmoja meklēt, gatavot sevi studijām Maskavā.

Dzīvesziņā nobriest atziņas – konkurss autoru nenomāc, drīzāk iedrošina. Jauno mākslinieku ved Olimpa kalnā. Meistaru nebaida varbūtējas neveiksmes, ko sola acumirklis konkursa dalībniekiem, taču atziņas gaismā iznirst no tautas dziļi visdažādākajiem slāņiem visneordinālākie risinājumi. Tā L. Lazdiņš jaunībā aizgūto «izniršanu gaismā» pa laikam izmēģina arī 90. gadu izvēlē.

Piedalās vairākos starptautiskajos plakātu un republikāniskajos emblēmu konkursois. Mākslinieks akcentē 1980. gada Vasaras Olimpiskajām spēlēm vēltoto plakātu konkursu. No visiem planētas kontinentiem (45 valstīm) iesniegto piecu tūkstošu oriģināldarbu skaita ar savām idejām, individuāli kopējo sapni iekļūst labāko listē, bija ne tikai vēlama, bet arī patikama spēku pārbaude – estētisko orientieru laušānā, tiecoties pēc jaunām formām kontaktā ar īstenību, adekvāti mākslas mūsdienīgai sapratnei.

L. Lazdiņa plakāti eksponēti konkursu orgkomiteju atlasīto darbu ceļojošajās izstādēs Sanktpēterburgā (1978), Minskā, Varšavā (1979), Tallinā, Maskavā (1980) u. c.

Saturā un pēc būtības starptautiskajiem plakātu konkursiem veidotajā sniegtajā jaudā plakātu cikls par sporta tēmu «Olimpiāde – 80».

No daudzajiem emblēmu projektu konkursiem izstrādātiem priekšlikumiem autoram pašam šķiet tuvāki aizvadītajā gadā dzimtajā Balvu rajonā izskanējušo Latvijas lauku 18. sporta spēļu svētku simbola konkursam izstrādātie risinājumi.

Paša reālā darba tiešais redzējums kā personības izdzīvošanas nosacījums ar dalītu veiksmi atkal atgriez meistarū dzīves alkumā. Tomēr caur mākslas atklāsmi pašizliedzīgs darbs, ne stundas, latviskajai Lazdiņu saimei rītdienas labvēlībai. Namamātei Benitai Rēzeknes 1. vidusskolas skolotājai, ģimeni vienot un audzināt palīdz mākslas mūzas. Abi bērni nešaubīgi izvēlas tēva iestrādāto ceļu pasaulīgajā mākslā. Meita Renāte mācās ieradu mākslas skolā, dēls Reno Mākslas koledžā apgūst koktēlniecības noslēpumus.

Ģimenes intelektuālisms sauc tālāk katram daudz plašāk izjust mākslas nozīmi cilvēka, tautas liktenī.

Pēteris Gleizdāns
Attēls: L. Lazdiņš

TĀDA MANA IZVĒLE

Nezinu, kādā krāsā manam sarunbiedram ir acis, kādu mūziku viņš klausās un kāda grāmata šobrīd atvērta uz viņa naktskapiša. Neinteresējos arī, kādā zodiaka zīmē viņš dzimis.

Mani interesē, kāpēc cilvēks, kurš vienreiz jau kandidējis Saeimas vēlēšanās, dara to atkal. Turklāt – situācijā, kad krīze Latvijā iestājusies gandrīz visās dzīves jomās. Kad diezgan naīvi būtu cerēt uz īpašiem vēlētajiem mīlestības apliecinājumiem un arī spoža oreola apvītu politika karjeru. Jo krīze, šķiet, iestājusies arī politikā un mūsu ticībā tiem, kas šo politiku Latvijā veido.

Bet nu – iepazīstieties ar cilvēku, kurš visu iepriekšminēto noklausoties vienkārši teica: «Tā ir mana izvēle.»

Tātad: 6. Saeimas deputāta kandidāts, jurists, latgaliēti, LZS Latgales novada koordinators ELMĀRS RUTKIS.

– Kāpēc jūsu partija ir tieši LZS?

– Laikam jau tāpēc, ka Zemnieku savienība neaizstāv tikai zemnieku intereses. Tā ir partija, kura savā programmā un savos darbos orientējas uz visu Latvijas valsti un tautu.

– Pēc 5. Saeimas vēlēšanām LZS koalīcijā ar Latvijas Ceļu sastādīja valdību. Vai tagad nav kauns par situāciju, kādā Latvija nonākusi?

– Visās varas struktūrās noteicošais ir politiskais spēks – konkrēts deputātu skaits no kādas partijas Sacimā. Valdība tiek sastādīta tīri aritmētiski. LZS koalīcijā iegāja ar trijiem ministriem. Tātad – valdībā trīs pārstāvji, trīs balsis. Lai varētu realizēt LZS idejas, pārsvarā darbs bija orientēts uz pārrunām un pārliecināšanas prasmī. Atrasdamies koalīcijas valdībā LZS saprata, ka kompromisu ciņa dod ļoti maz iespēju izpildīt LZS programmu. No koalīcijas LZS izstājās, kad saprata, uz ko tiek virzīta ekonomiskā situācija.

– Ko LZS darīja šai laikā starp 5. un 6. Saeimu? Cik gatava ir šim vēlēšanām?

– Ir izstrādātas septiņas nozaru programmas – lauksaimniecības, veselības aizsardzības, sociālās attīstības utt. Tās visas LZS gatava realizēt, ja vien būs iespēja strādāt valdībā. Man patiesi žēl, ka labi nodomi iegulst atvilknēs, ja partijai nav politiska spēka, proti, vajadzīgā deputātu skaita Sacimā. Tāpēc šoreiz LZS uz vēlēšanām startē kopā ar Latvijas Kristīgo demokrātu savienību un Latgales Demokrātisko partiju. Koalīcijas līgums noslēgts ar vienu mērķi – lai pēc iespējas vairāk vēletāju interesēm atbilstu šis saraksts, lai vairāk cilvēku tam uzticētos.

Ja koalīcijas rezultātā Sacimā tiks ievēlēti pietiekams deputātu skaits, Valsts prezidents Guntis Ulmanis (viņš arī ir LZS biedrs un LZS goda priekšsēdētājs) uzdos koalīcijai sastādīt valdību un tad arī varēs ķerties pie LZS programmu realizēšanas. Viegli tas nebūs, jo visiem zināma sarežģītā ekonomiskā situācija Latvijā. Veidojot valdības politiku tikai uz naudas līdzekļu kustību jeb «naudas maiņu», esam nonākuši līdz

finansu krīzei. Pasaulē nav tādas valsts, kur ar naudas manipulācijām varētu nodrošināt gan savas, gan tautas intereses. Valsti jāražo lauksaimniecības, rūpniecības preces, tad arī varēs nodrošināt gan pensionārus, gan sociālajās sfērās strādājošos.

– Un tomēr – cik reālas ir šīs jūsu minētās programmas? Vai ir garantija, ka to realizēšana krīzi vēl nepadziļinās? Arī ārējie parādi jāsak atdot nākošajai valdībai. Kur šie līdzekļi radīsies?

– Jāsāk ar nodokļu iekasēšanu valsts budžetā. Lai nodokļu sistēma darbotos, nepieciešama stipra robežu apsardze, efektīva muitas kontrole un normāla finansu investīcijas darbība. Jāizveido vienota nodokļu maksātāju datu bāze. Jānodrošina nodokļu maksātāju ekonomiskā un fiziskā drošība. Nodokļu maksāšanas sistēmai jābūt grūti apejamai un ērtai no nodokļu maksātāja viedokļa. Latvijā jāiedibina pareiza valsts investīciju politika. Investīcijas jāvērs uz to, lai maksimāli sekmētu uzņēmējdarbību, attīstītu iekšējo saimniecisko dzīvi. Diez vai Latvijā jāveicina fabriku un zemes pārdošana industriālām valstīm. Kapitāls no ārzemēm neveicinās attīstību iekšzemes saimniecībā. LZS lielu akcentu liek uz viedējās un mazās uzņēmējdarbības attīstību.

– Jūsu darbs saistīts ar Latvijas lauku apbruāšanu. Kā laukos izskatījās pirms iepriekšējām vēlēšanām un kā – tagad? Vai nepieciešama jauna agrārā politika?

– LZS uzskata, ka 85 – 90 % pārtikas produktu – viss, ko var ražot laukos – labība, piens, gaļa, kartupeļi – jānodrošina Latvijā zemniekiem. – Bet vai mēs to vēl varam? – Varam. Un pat vēl vairāk kā mīnēju. Lai tas notiktu, ir tikai jāaizsargā iekšējais tirgus. Jālikvidē «caurumi» muitā. Pirms četriem gadiem, kad bija normālas graudaugu iepirkuma cenas, bija apšēti visi lauki, jo cilvēki bija materiāli ieinteresēti. Ja zemnieki zinās, ka par savu darbu saņem atalgojumu tad arī strādās. Šodien laukos daudzviet darbojas naturālā saimniecība, kur galvenais

mērķis nodrošināt savu ģimeni.

– Vai mums nav jārunā par Zemes reformu, kas bija tik aktuāla pirms iepriekšējām Saeimas vēlēšanām? Kādi šobrīd tas reālie rezultāti?

– Protams, atjaunots sociālais taisnīgums, mantiniekiem atgrieztas varmācīgi atņemtās īpašuma tiesības. Tai pašā laikā dzird viedokli, ka zemes reforma sagrāva lauksaimniecību. Es uzskatu, ka tās kopsaimniecības, kas varēja un gribēja strādāt, pastāv arī šodien. Nevaru droši apgalvot, pēc kādiem principiem vadījās tie, kas vēlējas ātrāk likvidēties un sadalīt kopmanto, taču tieši tā rīkojās vairums kolhozu un sovhozu.

– Esmu pārliecināts, ka visvairāk Latvijas lauksaimniecību grauj lētie ārzemju produkti, kontrabandas cukurs, milti, kas liedz saņemt lauksaimniekiem atbilstošu samaksu par savu darbu. LZS uzskata, ka zemes īpašuma jautājums nenosaka saimniecisko efektivitāti. Galvenais ir strādāt atbilstoši tirgus ekonomikas prasībām. Ir saimniecības, kuras pastāv savas pārstrādes nozares, kuras gan pašas audzē, gan ražo pārtikas produktus un tos realizē caur savu tirdzniecības tīklu vai starptautiskiem.

– Nepieciešama lauksaimnieku kooperācija, diemžēl šobrīd zemniekiem, sevišķi Latgalē, nav līdzekļu, ko kooperācijai ieguldīt.

– Taču, ja runājam par zemi, tas šobrīd visiem gana un ikviens, kurš vēlas, var to dabūt. Latvijā joprojām ir daudzi tūkstoši hektāru nepieprasītas zemes. Taču agrī vai vēlū sākies zemes tirgus.

– Gribo atgādināt, ka šobrīd, lai iereģistrētu īpašumu Zemes grāmatā tiem, kas saimniecību izpērk par sertifikātiem, mērniecības un citu darbu veikšanai jāiemaksā 30 – 50 Ls. Tā šķiet liela nauda, taču vajadzētu tagad izmantot iespēju realizēt sertifikātus. Ja arī šobrīd zemes nedod ienākumu, vērtība tai vienmēr bija un būs.

– Vai šai situācijai, kas izveidojusies laukos, jums šķiet, ka LZS vēletāji tomēr būs zemnieki?

– Tikpat labi tas ir jautājums par zemnieku kā citu pilsoņu – vēletāju

pasivitāti vai aktivitāti. Taču domājot par to, LZS kandidātu sarakstus nesastādīja savu valdē vai Rīgā konferencē. Katrā rajonā LZS nodaļa izvirzīja savus cilvēkus, kas ir pietiekoši pazīstami ar savu darbu. Katra rajona vēletāji redz sarakstā savējos, kas ir viņu kaimiņi, radi vai kolēģi. Tas arī uzliek lielāku atbildību šiem kandidātiem. Jo no vietējiem ļaudīm pēc vēlēšanām Rīgā noslēpties nevarēs. Mājas viņiem būs ģimenes un arī ar Rīgas ļaunumiem šos cilvēkus tik viegli nevarēs iekārdināt. Patiesību sakot, šie vietējie deputātu kandidāti ir drosmīgi cilvēki.

– Starp citu, kas vēlēšanām izvirzīja jūs?

– Krāslavieši, kas mani labāk pazīst: no turienes mani vecāki, tur zeme.

– Ko ar savu zemi darāt jūs?

– Tā visa ir mantotā zeme. Kauns atzities, jo māte allažīn prasa, kad es to ieregistrēju Zemes grāmatā, bet tas ir tuvākā laika jautājums, jo dokumenti nokārtoti un zeme iemērta. Pavisam tie ir 126 hektāri. Vecvecētam piederēja Babru muiža, vecvecētam – Primisļu muiža, ir vēl šur tur zeme. Bet ne jau visa zemes man vienam. Latgalē kuplas ģimenes, radu daudz. Katram kas tiek. Ar visiem radniekiem jau esam vienojušies par zemes sadali.

– Jums sarakstā pirmais numurs. Vai esat drošs, ka jūs ievēlēs?

– Drošs? Nē, neesmu vis. Ceru uz vēletāju atbalstu. Bet man būtu prieks, ja citi tiktu Sacimā jo LZS sarakstā ir labi kandidāti, kas daudz grib un arī

...jā nu ko te vēl lai piebilst? To, vai Elmārs Rutkis kļūs par 6. Saeimas deputātu, uzzināsim itin drīz. Vai viņš būs arī «Speciālizlaiduma par politiku» autors, rādīs laiks. Bet šo to par viņu varam uzzināt jau tagad. Kaut vai to, ka pats viņš sevi uzskata par komunistu, taču kontaktēšanās ar cilvēkiem viņam patīk. Neuzskata sevi arī par lielu runas vīru, taču te laikā vietā tiecenis par «klusajiem ūdeņiem», stridos nemēdz ielaisties, jo pārāk bieži ikdienas darbā viņam tos nākas šķirt. Cik radu, viņam kā jau latgaliētim grūti saskaitīt. Dīvainā kārtā – cik draugu – arī. Esot gan bērnišas, gan jaunības, gan citādi... Bez izņēmuma visos Latgales rajonos un pagastos esot cilvēki, saskarsmē ar kuriem lietišķas darba attiecības apvienotas ar jaukām cilvēciskām attiecībām. Vēl viņš ir pārliecināts katolīks, jo atzīst visu, ko māca katoļu baznīcas priesteri. Nemil atpūtas namus un citas dikdienības. Toties mil plaut sienu un darīt citus lauku darbus, kas gan patīk, gan palīdz atpūties. Vislabāk Elmārs Rutkis jūtas lauku mājās pie tēva un mātes.

Tas šķiet arī viss, ko man par Elmāru Rutki izdevās uzzināt. Ja vēlaties zināt ko vairāk, vaicājiet paši. Lidz 6. Saeimas vēlēšanām vēl ir laiks.

spēj paveikt.

– Kas ir jūsu galvenais mērķis darbam Sacimā?

– Latgales interešu aizstāvība. Līdz šim Latgales vēletāji bijuši vajadzīgi uz balsosānu. Kad nobalso, nez kāpēc šī interese pazūd. LZS programmā ir arī speciāla nodaļa par Latgales attīstību.

– Ko īsti jūs darāt ikdienā? Ko nozīmē jūsu pienākumi LZS?

– Zemnieku savienība ir vienīgā partija, kurā jebkad esmu iestājies. Tas notika LZS atjaunošanas konferencē 1991. gada februārī. Tā līdz šai baltai dienai esmu LZS Latgales novada koordinators. Pa partijas līniju tas nozīmē nodaļu biedru darbības un pasākumu koordinēšanu. Bet vispār ikdienā kā Centrālās Zemes komisijas darbinieks nodarbojos ar Zemes reformas juridisko nodrošinājumu. Praktiski tas nozīmē, ka vairāk esmu Latgalē nekā Rīgā. Pirmdienās ir Centrālās Zemes komisijas sēdes, pilsoņu pieņemšana, un tad – uz Latgali. Tā jau kopš 1991. gada.

– Bet tad jau ne lāga personīgās dzīves, ne politika karjeras, jo Latgalē taču karjeru netaisa, tas jādara Rīgā.

– Varbūt. Bet man patīk mans darbs, ļaudis. Esmu beidzis Latvijas Universitātes Juridisko fakultāti, strādājis par tiesnesi, juriskonsultu. Centrālajā Zemes komisijā strādāju kopš Zemes reformas sākuma. Man šis darbs ir tuvs. Likums patīk vai nepatīk, tas jārealizē. Un, ja es ar savu darbu vismaz šai vienā sfērā varu ko labu izdarīt, tas man sniedz gandarījumu.

– Jurists – tā ir pieprasīta profesija. Vai nebija ne kārdinājuma, ne vēlēšanās, ne piedāvājumu strādāt labāk apmaksātās struktūrās?

– Bija. Bet es izvēlējos Zemes reformu. Un ne naudas dēļ. Vienkārši – tas ir ļoti interesanti. Tās iespaidā pat grāmatu uzrakstīju – «Speciālizlaidums par Zemes reformu».

– Bet Zemes reforma kādreiz beigsies.

– Esmu jurists. Maizes darbs vienmēr atradīsies.

– Un kā tad Sacima. Tā taču ir politika.

– Švi par dižu politiku neuzskatu, taču šī pieslēgšanās, līdzdarbošanās politikā man patīk...

MŪSU DEVĪZE: TAUTA, ZEMES, VALSTS, – LNNK un LZP LATGALES KANDIDĀTI

1. **ANDREJS KRASTIŅŠ** – LR 5. Saeimas deputāts, Saeimas priekšsēdētāja biedrs, dzimis 1951. gadā Rīgā. 1974. gadā beidzis LU Juridisko fakultāti, dzīvo Rīgā, precējies, trīs bērni.

6. **BAIBA PĒTERSONE** – «Mums nav tiesību atkāpties un ļauties miegam». LNNK priekšsēdētāja vietniece, Rīgas domes deputāte, laikraksta «Nacionālā Neatkarība» galvenā redaktore, dzimusi 1958. gadā Rīgā. 1981. gadā beigusi LU filozofijas specialitātē, dzīvo Rīgā, neprecējusies, audzina dēlu.

2. **BRONISLAVS SPRIDZĀNS** – Latvijas radio programmu «Latgale», «Junda», «Būt latvietim» un citu vadītājs, dzimis 1941. gadā Rēzeknes apriņķī. Nepabeigta augstākā izglītība, studējis LU Ekonomikas un Juridiskajā fakultātē. Dzīvo Rīgā, precējies, trīs bērni.

7. **JĀNIS KARRO**: «Ai, naudiņa, naudas Māte,
Nekrīt ceļa maliņā;
Krit vadziņas galiņā,
Lai sanem arājiņš».

Rēzeknes reģionālās vides aizsardzības komitejas priekšsēdētājs, dzimis 1937. gadā Alūksnes rajonā. 1962. gadā beidzis RPI Celtniecības fakultāti, dzīvo Rēzeknē, precējies, 3 bērni.

3. **ANNA SEILE**, – Dr. geogr.: «Lai latgola kai rudzu vōrpa zid deveņom(i) aileņom». LR 5. Saeimas deputāte, LR Centrālās zemes komisijas priekšsēdētāja, Latvijas NKP LNNK priekšsēdētāja, dzimusi Bauskas apriņķī. 1962. gadā beigusi LU Ģeogrāfijas fakultāti, dzīvo Talsu rajonā, precējusies, 3 bērni.

8. **JĀNIS ZUGOVŠ**: «Mosties, latgaliet, lai naidnieks redz, ka savā zemē esi saimnieks!» Latgales informācijas un kultūras biroja vadītājs, mūziķis, keramiķis, dzimis 1950. gadā Rēzeknē. 1973. gadā beidzis Latvijas Valsts konservatoriju, dzīvo Daugavpilī, precējies, 1 bērns.

4. **PĒTERIS TABŪNS**: «Mans zelts ir mana tauta,
Mans godfs ir vinas gods».

(R. Blaumanis).

LR 5. Saeimas deputāts, dzimis 1937. gadā Ludzas rajonā. 1961. gadā beidza Latvijas Valsts fiziskās kultūras institūtu, 1970. gadā – LU žurnālistikas specialitātē, dzīvo Rīgā, precējies.

9. **IMANTS KALNIŅŠ** – komponists, LR 5. Saeimas deputāts, dzimis 1941. gadā Rīgā, 1964. gadā beidza Latvijas Valsts konservatoriju. Dzīvo Rīgā, precējies, 3 bērni.

5. **VELTA PURIŅA**: «Lai Dievs palīdz visos darbos!». LR 5. Saeimas deputāte, žurnāliste, dzimusi Kārsavā. 1971. gadā beigusi LU vēstures specialitātē. Dzīvo Rīgā, precējusies, 2 bērni.

6. **SKAIDRĪTE ALBERTIŅA**, Dr. biol. – Latvijas Lauksaimniecības konsultāciju dienesta Lauku jaunievedumu centra vadītāja, dzimusi 1934. gadā Rīgā. 1958. gadā beigusi LLU, inženiere mežkope, dzīvo Ogrē,

precējusies, 2 bērni.

11. **MIRDZA VĪTOLA**: «Esi godīgs vienmēr, visur un pret visiem – tad iegūsi pat ienaidnieka cieņu!». Rīgas domes deputāte, administratīvās komitejas atbildīgā sekretāre, dzimusi 1941. gadā Rīgā. Nepabeigta augstākā izglītība, studējis LU bioloģijas fakultātē, dzīvo Rīgā, precējusies, 7 bērni.

16. **JĀNIS GRISĀNS**: «Sakārtota likumdošana, stingra likumu ievērošana – pamats plaukstošai lauksaimniecībai un konkurētspējīgai rūpniecībai.» – A/s «Rebir» instrumentu nodaļas priekšnieks, dzimis 1938. gadā Ludzas rajonā. 1962. gadā beidzis Rīgas Politehnisko institūtu, dzīvo Rēzeknē, precējies, 2 bērni.

12. **OLGA DREĢE**: «Saprāts ir dabas lielākā dāvana: tas ne tikai paceļ mūs pāri kaislībām un vājībām, bet arī palīdz pareizi likt lietā mūsu labās īpašības, talantu un tūkumus». LR 5. Saeimas deputāte, Dailes teātra aktrise, dzimusi Madona rajonā. Vidējā speciālā izglītība, 1961. gadā beigusi Dailes teātra III studiju, 1960. gadā – Rīgas Kultūras darbinieku tehnikumu, dzīvo Rīgā, šķirusies, 1 bērns.

17. **JURIS URTĀNS** – Preiļu ārsts, rajona padomes deputāts, dzimis 1955. gadā Rēzeknē. 1971. gadā beidzis Rīgas Medicīnas institūtu, dzīvo Preiļos, precējies, 3 meitas.

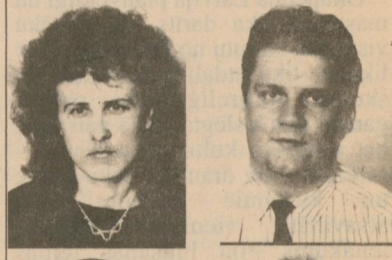
13. **VALENTĪNA KAŠA** – «Likumdošanai ir jābūt neatkarīgai no likumdevēju personīgajām interesēm». – Valsts ieņēmumu dienesta Balvu rajona nodaļas galvenā juriskonsulte, dzimusi 1965. gadā Balvu rajonā. 1990. gadā beigusi LU Juridisko fakultāti, dzīvo Balvos, neprecējusies.

18. **ALEKSANDRS ZEIMUŠS-PRIOŽEVOITS** – Latvijas Dabas muzeja direktora vietnieks, dzimis 1963. gadā Preiļu rajonā, nepabeigta augstākā izglītība. 1981. gadā beidzis Jēkabpils sovhoztehnikumu, studējis Latvijas Valsts konservatorijā vokālajā nodaļā. Dzīvo Rīgā, neprecējies.

14. **VALFRĪDS PAŠKEVIČS**, Dr. phys.: «Latgalieši! Darīsim visu, lai Latgale zied krāšņu visu Latvijas novadu buketē!» – Daugavpils Pedagoģijas universitātes docents, Fizikas katedras vadītājs, dzimis 1950. gadā Daugavpils rajonā. 1973. gadā beidzis DPI Fizikas un matemātikas fakultāti, dzīvo Daugavpilī, šķīries, 1 bērns.

19. **OĻEGS BATAREVSĶIS** – Rīgas domes priekšsēdētāja vietnieks, LZP līdzpriekšsēdētājs, dzimis 1951. gadā Rīgā. 1974. gadā beidzis LU Juridisko fakultāti, dzīvo Rīgā, precējies, 1 bērns.

15. **INDULIS EMSIS**, Dr. biol. – LR MK Vides aizsardzības valsts ministrs, LZP līdzpriekšsēdētājs, dzimis 1952. gadā Salacgrīvā. 1975. gadā beidzis LU Bioloģijas fakultāti, dzīvo Rīgā, precējies, 1 bērns.

AR KO SEPTEMBRIS BIJA ZĪMĪGS KATOĻIEM

Visās darba nozarēs tiek uzskatīts par kauna lietu palikt savā arādā par neprašu, turpretim par goda lietu tiek turēts kļūt pēc iespējas līdzīgam lieliem un izciliem meistariem. Kāpēc tad kristīgajiem būtu apkaunojoši ar dedzīgu centību pēc tikumiem patiesi tuvoties Kristum un svētajiem? Kāpēc tad šeit tik daudz viduvējības un caurmēra kristietības, bet tik maz nopietnas centības pēc meistariības un gara varonības, kur taču mūžīgās vērtības tiek liktas uz spēli?

– Kristus ir dzīve, ko dzīvot gribu.
Viņš ir gaisma, ko izstarot gribu,
Viņš ir prieks, ko dalīt gribu.
Viņš ir miers, ko dāvēt gribu.
Viņš ir priekš manis viss visā.
Bez Viņa dzīvot nevēlos (Māte Terēza).

8. septembrī – Dievmātes Dzimšanas svētki. Baznīca savu svēto godam svin viņu nāvesdienas atceri, kas patiesībā ir viņu garīgās dzimšanas diena, kad tie piedzima bebesīm. Tikai diviem svētajiem Baznīca svin viņu laicīgās piedzimšanas dienu: Jaunavai Marijai un Svētajam Jānim Kristītājam (24. jūnijā).

– Vārds «Marija» – ebreju vārds – Mirjam nozīmē – jūras zvaigzne, tāpēc Dievmāti tēlo rotātu zvaigznēm. Kā agrāk jūrnieki uz jūras nakts laikā vadīja savu kuģi pēc zvaigznēm, tā tagad Jaunava Marija ir mūsu ceļvede uz miera ostu – debesīm. Viņa ir arī rīta blāzma pie pestīšanas un žēlastības debesīm, kas vēsta, ka drīz uzleks pati taisnības saule – Jēzus.

Daudzu gadsimtu gaitās Dievmāte ir parādījusies kā mūsu tautas Māte un Karaliene. Mēs Viņu sevišķā veidā godinām Aglonā Skaistkalnē, Liepājā, Bebreņē, Sarkanos, Pasiēnē un citur – katrā dzimtenes dievnāmā. Viņai ir veltīts altāris, pie kura cilvēki lūdzas un pateicas par saņemto palīgu. Šodien mīļi sveiksim savu Debesu Māti ar labu bīkti, Svētās Komūnijas pieņemšanu un apņemšanos savā ikdienas dzīvē īstenot tos tikumus, ar kuriem tik slavēna bija Jēzus Māte.

Dievs redz un bagātīgi svētī savus

uzticīgos bērnus, jo Viņam ir zināmi visi mūsu labie darbi un nodomi. Dzīvē parādīsim, ka tas, ko izteic mūsu lūpas un darbos parāda mūsu rokas, ir kā skaista simfonija, ko mēs veltījām Dieva godam un Jaunavas Marijas mīlestībai. Rūpēsimies, lai pieaug mūsu tautas dzīvā spēks un mūs nepārtauto vide, kurā dzīvojam.

14. septembrī – Krusta Paaugstināšanas svētki.

Kad 313. gadā ķeizars Konstantīns Lielais (dzīvoja no 288. – 337. g.) pateicoties krusta zīmei, uzvarēja savus ienaidniekus, ķeizara māte Helēna devās uz Jeruzālemi, lai uzmeklētu krustu, pie kura Pestītājam mira.

Stāsta, ka tai vietā, kur Jēzus ticis piekalts pie krusta, pagāni vēlāk uzceluši marmora statuju dieves Venēras godam. Pēc ilgākas meklēšanas tur arī atrada trīs krustus un drusku tālāk uzrakstu, kas savā laikā bija piestiprināts pie Jēzus krusta. Lai atšķirtu Kristus krustu no pārējiem, Jeruzālemes bīskaps Makarijs sirsniģi lūdza Dievu un pēc tam ar katru no trim krustiņiem pieskārs kādai slimai sievietei. Pirmo divu krustu pieskārieni neatstāja uz slimo nekādu iespaidu, bet kad pieskārs ar trešo krustu sievietei pēkšņi kļuva vesela. To visi uzskatīja par zīmi, ka šis ir tas krusts, pie kura mira mūsu Pestītājs.

Krusta atrašanās vietā Helēna lika uzcelt greznu baznīcu un tāni lika uzglabāt daļu no Svētā Krusta. Otru daļu tā nodeva sayam dēlam Konstantīnam Lielajam. Šo daļu tagad dievbijīgi uzglabā Romā, Svētā Krusta bazilikā. Krusta atrašanās dienu Baznīca atceras 3. maijā.

Krusta Paaugstināšanas svētki ir veltīti Svētā Krusta svinīgai nodošanai Svētā Kapa bazilikā Jeruzālemē.

Svēto Krustu ticīgiem nolauptāja persieši, un tikai 628. gadā Keizars Heraklijs (dzīvojis 575. – 641. g.) to atņēma viņiem. 630. gadā pats Keizars svinīgi pasniedza patriarham Zaharijam. Tad krusts tika atkal uzstādīts savā goda vietā.

Pret tumšajam rudens debesīm

Baznīca paceļ krustu – karalisko uzvaras koku. Cilvēkdēla zīmi, atgādinot pasaulei, ka ar šo zīmi Viņš atnāks kādreiz tiesāt dzīvus un mirušos Pastarās dienas bargajā rītā.

23. septembrī – Svētās Teklas diena. Viņa bija jaunava un mocekle, viena no senākām un slavenākām svētajām.

Jau pirms pāriešanas kristīgā ticībā viņa bija slavēna ar savu gaišo prātu un izcilo gudrību.

Pats Svētais Pāvils bija viņa sskolotājs. Viņš bija arī tas, kas iedeva svētuma apdvēstas jaunas sirdi karstās ilgas kalpot jaunavībā debesu Karalim Jēzu Kristum.

Tekla tika saderināta ar kādu bagātu un dižciltīgu jaunekli, taču viņa kategoriski atteicās no laulības un līdzšinējās bezrūpīgās dzīves, veltot visu sevi Pestītājam. Ne ar kādiem draudiem viņa nebija piedabūjama grozīt savu apņemšanos. Atklātā amfiteātrī viņai bija jāstājas cilvēku priekšā kailai, bet viņas nevainība sargāja viņu kā mēteli; nīknās lauvas kurām viņa bija jāsaplosa, mierīgi nogūlās pie Teklas kājām un laizīja tās.

Viena mocība sekoja otrai, neko pret viņu nespēdama, līdz visvarenais Dievs greznoja viņu ar divkārsu jaunavības un mocekliības vainagu.

Skaistā un greznā Milānas katedrāle Itālijā, ir celta Dieva godam un veltīta Svētās Teklas aizbildniecībai. Tur atrodas daļa no viņas relikvijām.

Arī Latvijā Svētā Tekla tiek godināta. Vārkavas baznīcā ir viņas godam veltīts altāris un notiek atlaidu dievkalpojums. Agrāk vecāki savām meitām pie kristības un arī pie iestiprināšanas deva Teklas vārdu, jo labi zinādami Svētās Teklas varonību, cerēja, ka viņu meitas augsti vērtēs dvēseles cēlum un nevainību.

Tagad šis vārds aiziet aizmirstībā, jo vecāki uzskata, ka viņu bērniem jāliek «moderni» vārdi. Mēs tagad ar steigu atjaunojam senās senču tradīcijas un aizmirstās paražas. Vai tad nevajadzētu atjaunot arī katoļiem seno tradīciju: dot saviem bērniem svēto vārdus, kuri ir Baznīcas katalogā?

29. septembrī – Svētā Miķeļa, Rafaēla un Gabriēla diena. Viņi ir debesu erceņģeļi. Viņu vārdi bieži sastopami Bībelē.

Svēto Miķeli piesauc pirms bīkts, nāvesstundā un viņu izvēl par pavadoni no Šķīstītavas uz mūžīgo svētlaimi debesīs.

Svētais Gabriēls bija Dieva sūtnis, kas vēstīja praviešiem par Mesija nākšanu. Viņu Dievs sūtīja pie

Jaunavas Marijas Nacaretē (Lūkasa ev. 2,26), lai paziņotu Dieva Dēla iemiesošanās noslēpumu.

Svēto Rafaēlu Dievs sūtīja, lai palīdzētu vecajam Tobijam, kas bija aklis un smago ciešanu piemeklēts. Tāpat viņš pavadīja jauno Tobiju ceļojumā uz Mēdiju un palīdzēja visās ceļa grūtībās. Baznīca godina Svēto Rafaēlu kā ceļotāju aizbildni.

Atzīmējot Svētā Miķeļa dienu, mūsu zemē viņa godam notiek atlaidu dievkalpojumi Alsungā, Kalupe, Laucēsā, Līvānos, Rušonā, Rubeņos, Subatē, Sventē un citur.

Miķeļdienu ir iemīļota tautas diena. Tā pie mums iekrīt laikā, kad raža visur puslīdz novākta, kad rudens bargais vējš trauc pāri kailajiem rugāju laukiem un naktis ir jau jūtami aukstas. Miķeļdienu vēl tagad spēlē svarīgu lomu zemnieka saimnieciskajā sadzīvē, kas ir vasaras un ražas laika noslēgums. Tāpat 29. septembris ir galvenā laika pareģojuma diena, jo ar šo dienu sākas ziemas guļas laiks. Ja Miķeļos list lietūs, tad būs miksta ziema. Vēl pārbaudīts novērojums: cik ilgi pēc Miķeļiem kokos lapas stāv, tik ilgi pēc Jurgiem (23. aprīlī) nākamgad nav zāles un pieturas vēss laiks.

«Visu septembra mēnesi kaktusus nedrīkst slacīt ar ūdeni. Atsakoties no barības, tie vairo savu dzīvības spēku, savu radošo rosmi, kas ap Ziemassvētkiem uzdzied pilnos ziedos. Bez atteikšanās nav iedomājama ziedēšana un augļu ienākšanās.»

Tāpat cilvēkiem savā mūžā daudz no kā jāatsakās, lai sakoptu savus garīgos spēkus, lai spētu paveikt to, ko Dievs katram paredzījis, kas bijis jau ielikts šūpulī.»

Šī skaistā un cēlsirdīgā doma atrodama Zentas Mauriņas grāmatā «Pasaules Vārtos.»

Cik bieži mēs ikdienā varētu kļūt par patiesiem miera nesējiem, ja vien nebūtu tik patmīļīgi. Ja mazāk domātu par sevi, bet vairāk par citiem.

A. Budže,
Tilžas prāvests

ATVASARA LATGALĒ

Baznicu lietas

DIVU SPĪDEKĻU GAIDĀS

Šodien nesteidzīgi, saprātīgi un neuzpiesīti Latvijā daudzu cilvēku darbībā un apziņā Baznīca atmirz jaunā, gaišā un pareizā gaismā. Protams, daudziem ir grūti pārvarēt sevi vakardienas veco, kas vēl sēd dziļi un pamatīgi iekšā, un spert pirmos soļus pretī Baznīcas apgaismībai. Ir nepieciešams laiks, pētrunu pilns pārdomu laiks, lai cilvēks pats sevi atrastu spēkus, pats sevi radītu grēksūdzi un tikai tad atgrieztos lielajā, vienīgajā un vienkāršajā dzīvē kopā ar Dievu.

Nepārmetīsim nevienam vakardienas maldu ceļu gājējam. Ne jau viņš pamatos ir vainīgais grēcinieks.

Okupētajā Latvijā plānveidīgi un masveidā tika darīts, lai cilvēku visvisādā atrautu no Baznīcas, tā ar likumu tika atdalīta no valsts un skolas. Antirelīģiskajai propagandai tika ieslēgta «zaļā gaismā», bet reliģisko kultu piekropšanai – sarkanā. Visi draudžu nekustamie un kustamie īpašumi tika atsavināti, vienīgais legālais ienākums bija lūgšanas telpās savāktie ziedojumi. Nodokļu politika attiecībā pret Baznīcu bija ar vienu mērķi – noteikt tos paaugstinātus, lai draudzes izpūtu. To darbs, prāvestu runas, sprediķi tika stingri kontrolēti un veikti attiecīgi pasākumi, lai «aplusinātu» citādi un pareizi domājošos.

Lūk, tāda īsumā bija vakardiena, kurā mēs izaugām un pasmēlām savai dzīvei netīros ūdeņus.

Šodien šajā jomā jānotiek pašattīrīšanās procesam jau no pašiem pamatiem, ar baznīcas klātbūtni un līdzdalību. Paši vien mēs galā netiksim, atlikušo dzīvi uz zemes maldsīmies un

mētāsimies apkārt kā tādi liekuļi, grēcinieki un bazdievi.

Valstī, manuprāt, pārāk gausi, pat negribīgi tiek veikti pasākumi, lai Baznīcai atgrieztu kustamo un nekustamo īpašumu. Sirdi priecē tas, ka tiek domāts par jaunu Dieva namu celšanu, lai gan arī vienlaicīgi tiek spriedelēts, vai tas šodien ir lietderīgi un pareizi, jo daudziem taču vēl nav kur dzīvot. Domāju, ka pareizi un neatliekami, jo Baznīca ir un paliks katrā ticīgā, un arī vēl pagaidām neticīgā paliekoša dzīvesvieta.

Jā, Dieva žēlastību saņemt un pateikšanos viņam var izteikt jebkurā vietā, tomēr bez Baznīcas mums neiztik. Tā ir bijusi, paliks mūžīgi mūsu katrā pirmā un pēdējā Dieva skola un mājoklis.

Kā tad Baznīcas dzīve rit pie mums Ogrē, skatoties no malas?

Pilsētā dzīvo ap 30 tūkstošiem cilvēku, starp kuriem pastāv vairākas ticības, ir vairākas draudzes, bet Baznīca – tikai viena. Tā ir 1929. – 1930. gadā celtā ev. luterāniskā un tapusi ar mācītāja Viestura Šefera (1902. 21. 03. – 1978. 08. 10.) gādību, svētību un neatlaidīgu rosību. Diezin vai Latvijā atradies otrs tāds mācītājs, kura īsajā darbības laikā tapa jauni, cēli un paliekoši Dieva nami Ogrē, Ikšķilē un Salaspilī.

Protams, šodien Ogrē šajā vienīgajā Dieva namā visām ticīgo draudzēm pielūgt Dievu ir neērti un nēētiski. Sen jau bija zināms, ka cels jaunu katoļu baznīcu. Nu šis solis ir realitāte. Nesen Ogrē ciemojās Viņa Majestāte Rīgas Romas katoļu baznīcas arhibīskaps Jānis Pujāts, lai kopā ar pašvaldības pārstāvjiem, katoļu draudzi, mācītāju vēlreiz apspries-

tu iespējamo dievnama atrašanās vietu. Pilsētas dome izrādīja vislielāko pretimnākšanu un piedāvāja piecas vietas. Izvēle kritusi uz platību, kur ērta satiksme, netālu no tagadējās lauksaimniecības skolas. Ir jau iepriekš padomāts par projektu un nav izlēgta iespēja, ka pavasarī tiks uzsākti būvdarbi. Jaunās baznīcas adrese bus Upes prospektā 14. Romas katoļu draudze lietošanā pieprasījusi 0,67 ha zemes. Atliek tikai nokārtot citas formalitātes un uzsākt celtniecības darbus, lai šī gadu tūkstoša mijā Ogrē izzaigotos vēl viens Dieva spīdekļis.

Ir mums arī otra prieka vēsts.

Suntažos katoļu draudze pastāv tikai divus mēnešus. Vēl nav sava prāvesta, bet cilvēku apņēmība kalpot Dievam tīrajā un skaidrajā druvā ir lielum lielā. Pieņemts lēmums arī Suntažos celt Dieva namu, kam visā pilnībā piekrit pagasta padome. Jau iedalīta zemes platība jaunas katoļu baznīcas celšanai. Tā atradies līdzās evaņģēliski luteriskajai. Priekšā nu stāv projektēšanas darbu saskaņošana un tāpat pavasarī tiks uzsākta celtniecība. Panākta vienošanās, ka šī projekta īstenošanā palīdzību sniegs Vācijas katoļu draudzes, ar kurām arhidiēces kūrījam ir cieši un saprotoši kontakti.

Tātad Ogrē un Suntažos būs celtnes, kurās katrs no mums varēs rast mieru, kļūt drošāks par rīdīenu un saņemt paliekošu mierinājumu.

Lai Dievs palīdz celtniekiem un visiem citiem, kas ņems dalību šajā svētīgajā un mums šodien tik nepieciešamajā darbā, lai Dieva nams, kā toreiz 1929. gadā tiktu uzcelts gada laikā!

Pēteris Sakalauris,
policijas pulkvežleitnants,
Latvijas Policijas akadēmijas
asistents.

Rēzeknes Sōpju Dīvmotes bazneica ar Marijaņu kongregācijas mūku paleidzeību uzcalta uz Ļudvikas Voicehovskas uzdovotō zemes gobola 1930. – 1937. godūs. Jōs brōļs beja Dricānu bazneicas draudzes prāvests.

Bazneicas cāļoļi: Juris Kārkle un Jezups Grišāns, dorbu vadeitojs – Georgijs Ostrovskis.

Eduards Kozlovskis (juniors)
Rēzeknē, foto nu autora ar arhiva.

KONSEKRĒTS LUDZAS KATOĻU DIEVNAMS

Septembra nogalē (24. 09. 1995.) svinīgi, daudziem pilsētniekiem un ļaudīm no plašas apkāmes klātesot, iesvētīts jaunais Ludzas katoļu draudzes dievnams, veltīts Jaunavas Marijas Debesīs uzņemšanas godam, konsekrēja arhibīskaps metropolīts Jānis Pujāts.

Projekta autors – arhitekts P. Pavlovskis

PAMĀCĪT NEMĀCĪTOS, IEPRIECINĀT NOSKUMUŠOS

1. oktobrī – Svētās Tereijas no Jēzus Bērna diena. Viņa ir visvairāk iemīļotā no visiem jaunlaiku svētajiem. Viņa piedzima 1873. gadā Francijā un savu bērniņu pavadija Lisjē pilsētiņā. Būdama 15 gadu veca, viņa ar pāvesta Leona XIII atļauju iestājās karmelītu ordenī, (mūku ordenis ar stingriem nabadzības noteikumiem, dibināts 1156. gadā) bet jau 1897. gadā 24. sava mūža gadā mira.

1925. gadā pāvests Pij XI viņu izsludināja par svētu. Divus gadus vēlāk viņa tika iecelta par pasaules misiju un misionāru aizbildni. Viņa ir arī Rīgas Garīgā semināra galvenā aizbildne.

Svētās Tereijas ātrā uzvaras gājiena cēlonis slēpjas viņas lielajos tikumos un sevišķi viņas īpatnējā uzskatā par svētuma sasniegšanu. Vīnas aizskatītais garīgās bērnišķības ceļš gūst arvien vairāk piekritēju un sekotāju. Arī mūsu dzimtenē maz ir to dievnamu, kur nebūtu viņas gleznu, statuju un altāru.

Nesen izdota vērtīga grāmata par šo svēto. Ieteicams to visiem izlasīt. Tur katrs kristietis atradīs daudz skaistu domu un celsirdīgu ieceru.

4. oktobrī – Svētā Asīzes Franciska diena. Viņš bija Dieva mīlestības dziedonis. Trešā ordena dibinātājs, lielais dabas draugs, kas sauli, mēnesi un zvaigznes ir uzskatījis par saviem brāļiem un māsām, uz kura rokām un pleciem bezbailīgi nolaidās putniņi. Viņš bija vīrs ar Kristus ciešanu brūcēm.

– Mans Dievs, mans viss! Šos svētā Franciska vārdus mēs visi zinām, bet vai esam tajos iedziļinājušies? Tie ir tik dziļdomīgi!

Ļoti celsirdīgus vārdus savās plašajā esējā par Svēto Francisku ir rakstījis mūsu rakstniece Zenta Mauriņa (1897 – 1978), kura pirms nāves pārgāja katolīcībā. Viņa

1961. gadā no savas mītnes vietas Zviedrijā devās uz Asīzi, lai pēc iespējas plašāk iepazītos ar tām vietām, kas saistās ar Svēto Francisku. Šie apraksti publicēti 1965. gadā izdotajā grāmatā «Trimdas traģika».

Pāvests Jānis Pāvils II 1979. gadā par ekologu aizbildni iecēla Svēto Francisku. No viņa jāmācās mīlēt un sargāt dabu.

16. oktobrī – visa pasaule atzīmē tagadējā pāvesta Jāņa Pāvila II ievēlēšanas dienu par Svētā Pētera pēcnācēju 1978. gadā. Vēl visiem spilgtā atmiņā viņa apmeklējums Latvijā, kad Svētais Tēvs pie mums ieradās ar miera un mīlestības vēstījumu. Cita nodoma viņam nebija. Tāpēc ar pirmo soli uz katras zemes, ko viņš apmeklēja, pāvests nometas ceļos un skūpstā zemi. (Pēdējā gadā sakarā ar slimību pāvestam pie lidmašīnas pasniedz zemi noskūpstīšanai).

Mūsu pienākums lūgties par Svēto Tēvu, lai Dievs viņu sargā un stiprina, uztur un palīdz īstenot pāvesta vissvarīgāko uzdevumu – apvienot visus kristiešus vienā saimē!

16. oktobrī – Svētās Jadvīgas diena. Viņa bija Silēzijas hercoga sieva. Dzimusi 1174. gadā. Viņa ir visu triju sieviešu kārtu paraugs: jaunavām, precētām sievietēm un atraitnēm. Savam vīram viņa dāvāja 7 bērņus un uzaudzināja tos patiesā dievbijībā. Pēc vīra nāves 1238. gadā viņa ietērpās mūķenes tērpā un dzīvoja stingru askētisku dzīvi.

Jadvīgas lielākais prieks bija pakļaut sevī citiem: izdarīt pakalpojumus, kalpot un atbalstīt nabagus, spītīgiem mazgāt kājas un brūces. Viņas dzīves princips bija:

– Jo augstāk kāds stāv pēc dzimšanas, jo izcilākiem jābūt viņa tikumiem. Jo priekšrocīgākā stāvoklī kāds ir, jo skaistāki tam jābūt piemēri.

Kad klostermāšas uzzināja par Jadvīgas vīra nāvi, tās gauži raudāja. Vienīgi pati Jadvīga neraudāja un mierināja pārējās teikdama:

– Vai jūs gribat pretoties Dieva gribai? Mūsu dzīve ir Viņa rokās.

Jadvīga nomira 1243. gadā un tika apbedīta Trebnicā. Jau 1267. gadā viņa tika izsludināta par svētu un 1706. gadā viņas piemiņas dienu noteica visā rietumu Baznīcā.

18. oktobrī – Svētais Lūka, evaņģēlists. Viņš bija ārsts, pēc tautības grieķis. Mums viņš ir dārgs divu rakstu dēļ: proti, Evaņģēlija un Apustuļu darbu dēļ, ko viņš uzrakstījis, uzturēdamies Romā. Sevišķi plaši viņš raksta par Jāni Kristītāju, Dievmāti.

Svētais Lūka miris mocekļa nāvē. 357. gadā viņa mirstīgās atliekas kopā ar apustuļa Andreja relikvijām ķeizars Konstantīns lika pārvest uz Konstantinopoli.

Legenda piedēvē viņam daudzas slavenas Dievmātes un Pestītāja gleznas. Lūk kā svētais ir ārsts un mākslinieku aizbildnis Dieva priekšā. Būdamis ārsts, Lūka daudz labāk nekā citi dziednieki saprata, kas ir slimība un cik svarīgi cilvēkam no tās pēc iespējas ātrāk atbrīvoties. Viņš saprata arī ko citu: dziedināt vajag katru cilvēku neatkarīgi no tā, vai tas ir viegli vai grūti, tāpat – vai tas attiecas uz slimu miesu vai slimu dvēseli.

Nav zināms, vai Lūka kaut ko jaunu devis medicīnai, tomēr iespējams, ka tieši viņš pirmais formulējis domu, ka ārstēt vajag ne tikai slimnieka miesu, bet arī dvēseli. Tieši Lūka – neviens cits – pirmais vēsturē formulējis atziņu, ka ārsts un garīdznieks – pirmais, dziedinādams miesu, bet otrs – dvēseli – dara vienu darbu – ārstē un dziedina. Lūka, neapšaubāmi, bija pirmais, kas savā dzīvē apvienojis abas šīs cildenās misijas.

28. oktobrī ir apustuļu Simaņa un Jūdas diena. Viņi pēc Jēzus debeskāpšanas darbojās Persijā, kur sludināja Evaņģēliju. Jāpiezīmē, ka apustulis Jūda un Jūdass ir divi dažādas personas. Jūdass arī bija Kristus mācekļis, bet vēlāk nodeva savu Mācītāju un pats dzīvi izbeidza pašnāvībā, pakaroties sikomora kokā (Mateja ev. 27.5).

Ir iespējams, ka Simanis ir bijis Kanas kāzu līgavainis. Šis Evaņģēlijā aprakstītās kāzas ar savu klātieni pagodināja Jēzus un Vīna Māte Marija. Pestītājs šajās kāzās izdarīja savu pirmo brīnumu – ūdeni pārvērtā par vīnu (Jāņa ev. 2. nodaļā).

Jūda tiek saukts arī par Tadeju. Viņa tēvs Alfejs bija Svētā Jāzepa tuvs radnieks. Apustulis Jūda ir sarakstījis vēstuli, kas uzņemta Bibliē. Šis īsās vēstules pamatdoma ietverta vārdos:

– Pasargiet sevi Dievba mīlestībā, gaidīdami mūsu Kunga Jēzus Kristus žēlastību, lai iemantotu mūžīgo dzīvi (21. pants).

Vispirms viņš sludināja Evaņģēliju Mezopotāmijā, bet Svētais Simanis – Ēģiptē. Cēzarejas bīskaps Palestīnā un kristīgā laikmeta rakstnieks Eusebijs (ap 265. – 340. g.) savā 10 sējumu lielajā Baznīcas vēsturē raksta, ka imperators Domiciāns (51 – 96), pēdējais Flāviju dzimtas Romas ķeizars, Vespasiāna jaunākais dēls, Tita brālis un pēcnācējs pavēlēja atvest Jūdas mazdēlus, kas bija apsūdzēti pretvalstiskā darbībā un politikā. Uzlukojot viņu stipri sastrādātās rokas, kas skaidri liecināja par smago darbu un dzirdēja mazdēlu stāstījumu par Jēzus valstību, kura nav no šīs pasaules, Domiciāns nekavējoties lika Jūdas mazdēlus atbrīvot. Lūk, pēc kā jau seno romiešu imperatori secināja, ka viņu uzticami pavalstnieki nenodarbojas ar politiku.

Vai šis īpatnējais paņēmiens mūsdienās nebūtu vislabākais līdzeklis pēc cilvēku sastrādātām rokām noteikt, ar ko nodarbojas viņu pavalstnieki?

Misiju svētdiena – 22. oktobrī. Katru gadu priekšpēdējā oktobra svētdiena veltīta misijām. II Vatikāna koncils atgādināja, ka misijas darbības laiks no pirmās Kunga atnākšanas līdz Viņa otrreizējai atnākšanai Pastarā dienā, kad Baznīca no visiem četriem vējiem tiks savākta kopā Dieva valstībā kā raža. Pirms Kunga atnākšanas prieka vēstījums – Evaņģēlijs jāpasludina it visām tautām. Kāds stāvoklis ir pasaulē uz 1990. gadu?

1534. gadā Bībele bija tulkota 15 valodās,	
1600. gadā	40 "
1700.	52 "
1800.	75 "
1900.	567 "
1953.	1167 "
1978.	1660 "
1990.	ap 2000 valodās.

Tas nozīmē, ka Bibliē var lasīt jau 97% Zemeslodes iedzīvotāju.

Katram cilvēkam jābūt misionāram. Dieva Dēls kļuva cilvēks un nomira pie krusta, lai visi cilvēki iegūtu mūžīgo pestīšanu. Tāpēc arī mums jāpūpējas par mūsu tuvākā pestīšanu.

Baznīca mums ieteic 7 garīgās žēlsirdības darbus:

vest grēciniekus uz labo ceļu; pamācīt nemācītos; dot labu padomu tiem, kas šaubās; iepriecināt noskumušos; pacietīgi panest nepatīkamo; labprātīgi piedot tiem, kas mūs apvainojuši; lūgt Dievu par dzīvajiem un mirusajiem.

A. Bodže
Tilžas prāvēts

DZEJAS DIENAS PREIĻU NOVADĀ

ANDRIS VĒJĀNS

RUDZUPUĶU GAISMA

Es staigāju gar dūmakainu druvu,
Kur vārpas katru ritu graudus ver,
Zils brinums pieskrējis pie stigas
tuvu –
Man acis rudzupuķu gaismu tver.

To ceļam paņemu pret zilu tāli,
Kur kalnu vēji kalnu rasu dzer
Un Alpu pļāvās smaržo siena vāli –
Man acis rudzupuķu gaismu tver.

Kad apkārt stepes pelecību redzu,
Kur vēji puteklus un smilti ber,
Es sapņos siltu Dubnas miglu
sedzu –
Man acis rudzupuķu gaismu tver.

Pat lūkojoties ziemblāzmā saltā,
Vēl sirds uz mīlestību klusi cer,
Uz labu dienu, kura ausis balta –
Man acis rudzupuķu gaismu tver.

Kad svešās stellēs svešus rakstus
glaužu,
Es domāju, vai tā īsti der,
bet tomēr savu mīlo krāsu aužu –
Man acis rudzupuķu gaismu tver.

Lai sārtas rozes izplaukst jums par
prieku
Un orhidejas lapņus ziedus ver,
Bet nesmādeļiet arī tādu nieku –
Man acis rudzupuķu gaismu tver.

Pēteris Jurciņš

GODĪBAS LATGALE

Kāda gaisīga kņada – kā
brīnumsvecīte,
Un es pa vidu – apreibis un dulls,
Kaut man jau teica – tevi, Rīgas
vecīt,
Vietējie puīši šovakar kuls.

Bet ko lai iesāk – patīk šī zemīte,
Un smaidīgās šķelmes patīk ar.
Kņud pēdas grēka taka nemīta,
Un lauku kapela dara, ko var.

Jā, es mīlu šos jautības palus –
Kā galis uz pirtiņas jumta tu brauc.
Kaut pavalgs skopāks, bet kārtīgs ir
alus,
Kas šūpo prātu un dziesmu jauc.

Un nebaidos pat no brāļu kara.
Vai kāds ritu pie tiesnešiem ies?
Ja gribat, šovakar izkauties varam,
Bet ritā pie galda jau sabučotiēs.

Tad pieklustu noguris, bet labā omā.
Kāds čuksts ir līdzcietīgs: kas tev
kaiš?

Redzu sevi gaišās acīs un domāju:
Vai patiešām es izsatos tik gaišs?

DZIMTAJĀ MALĀ

Liganā ārā bērza
Vālodzes šūpulītis.
Šūpulī ligo lēni
Dzelteni vālodzēni.

Ligojas bērza zari
Zaros skan putru riti.
Izšūpo, dzimtā mala,
Maņ mazu vālodzēni.

Skries maza vālodzēte,
Pakalnu klaiņātāja.
Sauks mani atkal mājā –
Pasaules staigātāju.

GREZNAS VAKARS

Visu dienu krāvi, Vakarā sagāzās
grēda.

Nu apjucis stāvi,
Un garas ēnas tevi mēda:
Robainā grēdas ēna
Pāri skaidienai pletusies,

Un tava paša ēna
It kā izrauta caur sētu.
Zemē šķīlas, asas kā rīve.
Uzlec mēness un skatās greizi.
Tāda ir dzīve:
Jāpārkrauj savu reizi.

VACAIS KRŪGS

Nav ni vōrtu, nav ni žūga,
Tikai dzīsmē duņ nu krūga.

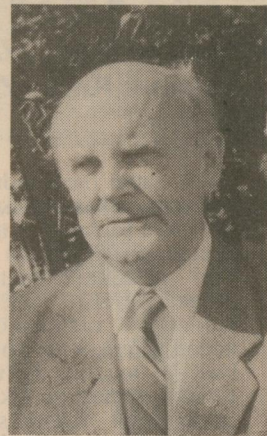
Pusgarci brandaveina
Kotram uzlik krūdziniks;
Sovim sābrim, zēnīcēnim,
Ari olu ilīt priks.

Krūdzineica, dāsna hōba:
Puscycus goldā – tys jai niks,
Kod pēc Mortēdinas zūsem
Kret un kreit kai spolvas snīgs.

Kur lai zīmā veirim liktīs,
Kod uz cepļa nanōk mīgs?
Spēšs gōdōj krūdzineica,
Padzēriņi krūdziniks.

Vinreiz rudinī bez grošim
Skalōk ermonika spīgs:
Atsamoksōs – zyn tū labi
Krūdzineica, krūdziniks.

Pylnu garci brandaveina
Ūzliks goldā krūdziniks –

Krūdzineicas ermonika
Cauri snīgim klīgs un klīgs.

Nav ni durovu, ni lūgu,
Tikai dzīsmē duņ par krūgu.

JĀNIS BALTVILKS

Visu mūžu
ar vainas apziņu plecos.
(Aizmīršanās mirkļi tik reti.)
Visu mūžu
ši apziņa nenoveco.
Visu mūžu
vīna ir nenometama.
(Aizmīršanās mirkļi tik reti.)
Visu mūžu
ar vainas apziņu plecos.

Bet varbūt
tieši tās ir
manaš saknes?

Ezera krastā
klusī vaid tevainots putns.

Tik ievanots,
Ka palīdzēt viņam
vairs nespēj neviens.

Daži gāja
putnā ciešanām darīt galu.

Tomēr nespēja arī to:
putns nācējās skatās
nācēju bērnu acīm.

Ezera krastā
klusī vaid tevainots putns.

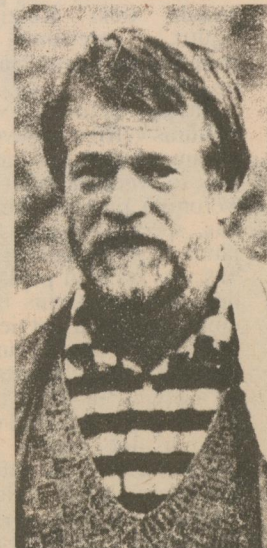
Tik klusi, tik pierasti vaid,
ka viņu vairs nedzird.

TĀDS AR TĀDU

Viena lapa
Andas pēcpusdienu trakō.
visu pēcpusdienu trakō.

Nestāv mierā ne brīdi,
šņāc, rūc un dīdās.
Līdz – plāc! –
uz grīdas.

Nuja!
Uz vienas lapas
viens otram blakus –
acs pret aci! –
uzzīmēts suns
un kaķis.

Olga Lisovska

VASARA

Es zināju labi, ka sodīsi mani,
ka akas pret rudeni sīks,
ka govīm nepietiks zāles, kur ganīties,
un ziemājiem grūti būs digt,

un tomēr es nesaprašanā jautāju:
ak, mākonī, kas tur bij slīkts,
ka šovasar tik vien aiz prieka es raudāju
un bēdu nebij nekik?

Kā traka un karsta
saule zenītā stāvēja
un vēl aizejot nelāva migt,
ka rudzus šogad tik agri pļāva
un jāņogu nebij kur likt...

Ka zvaigznes sprāga kā zirņi no pākstīm
un jūrā sabira slīki,
un negribēja no viņiem, kas glāstīja,
vairs debesis atpakaļ tikt.

Ka nepratu dalīt un sataupīt siltumu
un neprasiņu, ko drīkst.
Ar nakti apsegties – mīkstu un siltu –,
ak, mākonī, kas tur bij slīkts!

Bet tu,
aizducinādams manu vasaru,
Dievs zina kur izlīji pikts
un neatstāji nevienu asaru
tam laikam,
kad sniegs
sāks
snigt.

VĒĻ PAR MAGONĒM

(Ulda Zemzara glezna)
Vējam magones noliecas zemu –
kā galma svētkos dāmas.
Tas ir mūžīgi laimīgais brīdis,
brīdis pirms drāmas.

Savā nezināšanā laimīgās
(kā mēs dažreiz sapnī!),
magones neuzzinās, cik drīz
tās vējam apņiks.

Jo dzīvē viss notiktu citādāk –
vējš tālāk skrietu.
Arī skaistākā no visskaistākām
viņu ilgi te nepiesietu...

Skrien pāri magonēm
vējš
Un neaizskrien –
Un neaizskrien – ak, par sprīdi!
Nolemts magonēm,
kas atvēlēts mums –
mūžīgi laimīgais brīdis.

Tas, ko dzīvē nevaram aizkavēt –
brīdis pirms drāmas.

Vējam magones noliecas zemu –
kā galma svētkos dāmas.

ŠOGAD, atzīmējot mūsu lielā dižgara Jāņa Raina 130. dzimšanas dienu, Dzejas dienu pasākumi Preiļu rajonā notika centra vidusskolās, Jāņa Raina memoriālajā muzejā Jasmuižā un Preiļu rajona daudz jaunu bibliotēkās, kur visur, par patīkamu izbrīnu rīkotājiem un viesiem, bija klausītāju pārpība un īpaši daudz jaunu seju. Ceļu uz Preiļu pusē bija mērojuši dzejnieki Andris Vējāns, Pēteris Jurciņš, Antons Kūkojs, Jānis Baltvilks, Olga Lisovska, Edvīns Raups un Ingus Kuplais, Normunds Dimants, Velta Katliņa, Rozalīds Marīna Kostenecka, Prozaīds Dobrovesnieks, J. Raina dzeju lasīja Mazās Dailītes teātra māksliniecišķās daļas vadītājs Haralds Ulmanis. Sarīkojumus vadīja J. Raina Literatūras un mākslas muzeja direktora vietniece filiāļu darbā Gaida Jablonska, sponsorēja – Latvijas Zemnieku savienība.

Edvīns Raups

Man runa pierunājama
Man skuma paskumdāmas
Man jāpieliek kājas un vilcieni
jāmil vientuļas
piesietas vietas kaut kur

sabrukusi pilsēta
pa nervam Klau tie laikam
bija virši Tavi nosalušie
nadziņi manās
rētās

Kaut kādas dzīvības pazīmes
visapkārt Nekāda nolūka
no Visvarēnā puses Nododu
krelle kā arābu gazele nodod
sirdi Balts uzliesmojums
gurni izplūst pār ainavu
kāds nobrāz deniņus pret

brūci Nāc uzkurināsim
asinis mirušajiem Es esmu
dzīvība Man ir visi
loki ap acīm un
tu

Vēl ir šis uzbudinājums
Uzņemt pirmo ūdeni Neizturami
sākt Atcerēties Operēt Kristus
brūces Vairāk nebūt
tik pieradinātam

jā, pie visa
Ļauj! Sapro! Ei! Mēs
esam saukdami trešoreiz
ak
tavi jaundzimušie
mati Manas dzīvības
skaitliskais

sastāvs
Tur tālē Tā nav cita
dzīve varbūt izdomāta
bet tā nav cita Vīns
Apalās sievietes Nimbs
pārtrūkst:
es tevi klusā, dudinu uz ķemmes

veikla rokas kustība atstāj šo zemi

kāpēc tu brīnies augustā
kāpēc neviens man šovakar
neskumst

nejaušs sniegavīrs izkūst
un lok ar lūpām no upes

kāpēc tu brīnies augustā

tuvums kas paliek pēc tevis –

māte un svaigzne kas sākušas
ciest miesā

veikla rokas kustība kas atstāj
šo zemi.

Ontons Kūkōjs

CIK AR LAIMI DEBESIS PYĻNAS

Cik ar laimi debesis pyļnas!
Cik laimeīgi osni deigst!
Cik vacainē laimeīgu jēreņu gonōs,
Cik cylvāks ar cylvāku lōbs!
– Ari es tevi leimeīgu padarēt grybu!

Cik laimes saimes ustobas styurī,
Kur zam svātbīldes šyupeleits kōrts,
Cik abeļneicu, cik kumeleišzīdu
Vacōmōte mozhārnīm vōkuse, stōdējuse!
– Ari es tevi leimeīgu padarēt grybu!

Cik laimes, ka vairs laimeīgōk navar!
Laimeības vējs kai apčaravōts staigoj
Storp tevi, mani, dabasīm, zemi...
Cik laimeīgs. Vēļ laimeīgōku
Mani darēji tu ar najaušu sacējumu:
– Ari es tevi leimeīgu padarēt grybu!

Tu, muna vīneigō,
Kam vysu myužu
Klanejus pi kōjom
Pasateikšōnā,
Ka vyss, kas mani, – tovs!

Te pēkšni verūs,
Tev zylas klikateņas kōjōs,
I pate aizleigoj
Kai pļova nanūpļauta...

Tu, muna vīneigō,
Vin sapynūs pa nakti,
Kod šod tod nūzalic,
I nūmutej man pīri –

Bet oi!
Nu prīcas atsamūds,
Jo otkon saucu tevi –
Pat čības paguļtē
garim guļdzīm smej.

Kod labai sirdei
Vysi vōrti vaļā,
Kod labai sirdei
Okā yudiņš teirs,

Kod lobō sirds
Gryb vysīm darēt lobu,
I bolta puče zīd
Jos pagalmeņa vydā, –

Jeī ir kai bazneica,
Kam rūkas – slaikī tūrnī,
Kas apskaut dabasus
I vysu dzēivū tveikst!

Jeī ir kai bazneica, –
I nakryškōns kreit ceļūs,
Kod labai sirdei
Vysi vōrti vaļā...

EPISKS VĒRIENĪGUMS, ANALĪZES DZIĻUMS, PATĪBA

Jānis Klīdzējs. «Bārenis», romāns, Rīga, «Zinātne», 1995. «Gribējās saullēkta», romāns, Rīga, «Zinātne» 1995.

Šogad ar nelielu laika atstarpi apgāda «Zinātne» aprūpē nākuši klajā divi Jāņa Klīdzēja romāni – «Bārenis» un «Gribējās saullēkta». Tie ir apjomīgi (gandrīz 800 lappuses kopumā), tēlotājās norisēs savstarpēji saistīti, veido dieloģiju. Līdz ar to kopš atmodas sākuma Latvijā jau iznākušas astoņas J. Klīdzēja prozas grāmatas – stāstu krājumi un romāni.

Jānis Klīdzējs dzīvo Amerikas rietumu krastā, Kalifornijā, netālu no Sanfrancisko – Napas pilsētiņā, kura simbolizē krāšņo «Vinogu ieleju». Šajā pusē Peninsulas pilsētā (reāli – Sanfrancisko) tad arī aizsākās romāna galveno varoņu dzīves tēlojums un samezgloto likteņgaitu risinājums. Vēlāk tas turpinās Latvijā, – Rīgā, Latgalē.

Laika ziņā rakstnieka skatījums atbilst 60. – 70. gadu norises Amerikā, astoņdesmito gadu pirmās puses situāciju Latvijā ar padomju impērijas sabrukuma nojausmu un mūsu Tēvzemes Atmosdas dažu pazīmju uzrādījumu. Saprotams, tie ir tikai romānu dieloģijas ārējie meti. Saturiski vērienīgajā darbā risināti vairāki būtiski 20. gadsimta nogales filozofiskie, ētiskie, psiholoģiskie jautājumi. Vai laikmetā, kad rietumu civilizācijas sociāli, politiski, saimnieciski aizvien vairāk integrējas, individa nacionālās piederība, identitāte nezaudē savu agrāko nozīmi, būtiskumu? Un ja tiecas saglabāt, tad kādu pamudinājumu un mērķu vārdā tas tiek darīts? Vai modernās civilizācijas sasniegumi netiek gūti par pārāk lielu tīkumisko, humanitāro vērtību cenu? Kas jādara, lai tos līdzsvarotu? Kur ir tās galvenās sfēras, tā demarkācijas līnija, ka mūsdienās nošķir destruktīvo, postošo no radošo, cilvēcīgu, uz progresu virzītu? Un vēl vairākas citas.

Litarārā darba varoņi nekādi nevar vienādot ar autoru, ne viņam pielīdzināt. Un otrādi. Taču var runāt par «autora varoņi», kurā rakstnieks iemiesojis īpaši daudz no savs personīgās dzīves pieredzes, ideāliem, kaut ko arī no sava rakstura un tiešās esības. Jānis Klīdzējs ieguvis labu izglītību Latvijā – LU, un Amerikā – Berkli universitātē. Ar apskaužamu neatlaidību, mācīdamies un strādādams dažādus darbus, par savu galveno misiju uzskatīdams rakstniecību, publicē ap 25 pasaulē un dzimtajā Latvijā augstu vērtētas prozas grāmatas (to vidū – deviņu romānus), neskaitāmus darbus periodikā un dažādos krājumos. Daudz guvis no amerikāņu kultūras, rakstnieks apzinās, ka isteni radošs, produktīvs, saviem lasītājiem tuvs un nepieciešams varēs būt tikai saglabājot savu – latvisko identitāti, vienmēr paturot rūpju lokā Latvijā un rakstot par sirdij vistuvāko, vislabāk pazīstamo – Latgali.

J. Klīdzēja dieloģijas galvenais varonis Keizisj Damalū (patiesībā Kazimirs Pavasars) tikai uz savu trīsdesmito gadu robežas uzzina, ka viņš nav ne irs (kā līdz šim uzskatīts), ne amerikānis, bet Liepājā 1944. gadā 13. oktobrī dzimis latvietis (tēvs – kurzemnieks Imants Pavasars, māte – latgaliene Paulina, dzimusi Salāne), ko adoptējis amerikāņu karavīrs Vācijā, devis savu – Damanū – uzvārdu, devis iespēju iegūt labu izglītību un kļūt par populāru televīzijas žurnālistu. Keizisj ir labi situēts un varētu būt ar dzīvi pilnīgi apmierināts. Taču tīri intuitīvi viņš izjūt kādu robu savā

esībā, sapnī bieži redz kādu Seju. Tas nav nekas cits, kā mātes veidols, kas saglabāties no divu gadu vecuma uztveres un iespaidiem, kuri pātrūkuši mātei bojāciet autokatastrofā (tēvs kritīs Kurzemes cietoksnī). Šī Seja nedod miera, kaut ko atgādina uz kaut ko mudina. Latviešu valodu Keizisj apgūst ne tikai aizrautīgi (izmantojot lieliskās skolotājas Annas Melles (reāli – Annas Celles) palīdzību, Jēkaba Ludzas latviešu grāmatas, Pētera drastisko dialogu paņēmienus), bet arī samērā ātri, jo daudzus mēnešus un dienas to reiz dzirdējis, klausoties mātes balsī... Abās grāmatās daudz spilgtu lappušu, detaļu, pavērsienu. Taču visizteiktāko māksliniecisko gandarījumu sniedz tieši Keizisja-Kazimira izjūtu, pretrunu, emociju psiholoģiski niansētā atklāme ceļā uz latvietību.

Savas dzimtas valodas un kultūras vērtību apguve, domas par savām saknēm, par Latviju, par tur mītošo vecmāmiņu – mātesmāti Veroniku piepilda Keizisju ar jaunās, spēcīgas enerģijas lādīņu, ar jaunas jēgas apjausmu savai esībai. Tas viss ne tikai paplašina Keizisja darbības horizontus (iesaiņstānos cīņā par piecu latviešu studentu glābšanu no izslēgšanas, nodoms kļūt par tiltu ceļāju starp Ameriku un Latviju, tikko tā būs atgūsi brīvību), bet arī viņa cilvēciskajai būtībai dod jaunās dimensijas, jaunu pasaules izjūtu. Visā tajā Keizisj pārdzīvo savu pazuadēto sakņu atgūšanas jēgu, savas nacionālās identitātes restaurācijas visaugstāko nozīmi savā – dzīvē. Tīri asociatīvi lasītājs atklāj arī to, ka Keizisj – šis «jauntopošais» latvietis stāv galvasties augstāk par vairākiem Amerikas saietu «istajiem» veclatviešiem, tādiem, kā Albērs Franks, alias Aleksis Runkulis, kā Lāluļiene, Šulciene un viņiem līdzīgie ar savu ārišķību, dižmanību, mietpilsonisko pašapmierinātību un citu, kuri negrib viņiem līdzināties, augstprātīgo nicināšanu. Viņš pieder tādu latviešu, kā Anna Melle, Edgars Ulpe, Jēkabs Ludza ciltij, kuru devīze ir taisnīgums, patiesība, godaprāts un iecietība. Un šajā ziņā autora un viņa personāža Keizisja pozīcijas sakrīt, jo viņi abi ir kopīgu principu gara radinieki.

Jānis Klīdzējs cilvēkus nedala baltos un melnos, bet atklāj viņu reālāju pretrunīgumu. Arī Keizisj dziļi pārdzīvo viņam tuvo meiteņu Džesas un Lisijas bojāeju un meklē tajā savu vainu, kaut faktiski nav vainīgs. Viņam vajadzīgs kolorīta norvēģu izcelsmes darbābiedra, patiesā drauga Sneka Tolbota atbalsts, lai pārvarētu krīzi.

Diskusijas ar lielielo audzētāju pedagogu Rajanu Danahū par pāvesta varu, sarunās ar skolasbiedru Leriju, kurš pametis katoļu priesteru amatu un nodibinājis ģimeni – par celibātu izskan arī kritiski domu gājieni par vacākās kristietības reliģijas dažām rutīnas izpausmēm. Taču no pretrunu pārvares izaug arī racionālas domas, saprātīga sintēze. Ir labi, ka ir tāds morāles un ētikas stiprinātājs, autoritāte, kā Romas pāvests «šodienas totālās izjukšanas un morālā haosa pasaulē, kas brīdina no elles zemes virsū», atgādina kristianisma ticības, civilizācijas pamatus. Protams, ja tiktu atcelts celibāts, daudzi no tiem 17 tūkstošiem amerikāņu priesteriem (arī Lerijs, kā pats apgalvo), kuri dažu desmitu gadu laikā ģimenes ilgu dēļ atstājuši šo amatu, atkal atgrieztos

Jānis Klīdzējs

Kristus dārza kopēju darbā. Taču kamēr tas nav noticis, par katoļu priesteriem jāklūst tikai pilnīgi pašaieliedzīgiem vīriešiem, «kas sevī sajūt totālu vajadzību kalpot Kristus ceļam bez atlikuma». Rīgas Katoļu garīgā semināra rektors, profesors Antons Justs šajā sakarībā ir teicis: «Nevar tā – ar vienu kāju seminārā, ar otru – uz ielas. Ja vairāk patik, pa ielu, nekā seminārā, tad vienu dienu jāpasaka – tur tev patik labāk, tur paliec».

Gandrīz katrā dieloģijas nodaļā ir kādu mūsdien – 20. gs. nogales konceptuālu problēmu risinājumi, apvienoti ar tēloto personāžu vispusīgu, dziļu psiholoģisko analīzi, rīcības motivāciju.

Neaizmirstamas, spilgti tēlotas Keizisja tikšanās ar vecmāmiņu Veroniku, vēsturnieku Vitoldu Bojāru un citiem Latgales cilvēkiem. Tas ir spilgts, pārliecinošs piemineklis tiem aizejošās paaudzes pārstāvjiem, kuri uz saviem pleciem iznesa okupācijas varas varmācības slogu, Sibīrijas moku ceļus, taču saglabājuši lielu morālu skaidrību un cilvēcību.

Pēc vecmātes Veronikas aizvādīšanas kapu kalniņā, viņas dārzā Amerikas un Latvijas latvieši ilgi spriež par Latgales likteņiem un poēdējo gadu desmitu rusifikāciju, nosodāmo attieksmi pret novada kultūru. Te izskan ticības vārdi tuvajai brīvībai un veicamajiem grūtajiem darbiem zaudētā atgūšanas un atjaunotnes ceļā. Latgalē dzimst arī Keizisja un topošās ārstes studentes Marutas Smelteres mīlestība un apņēmība vienotam dzīves ceļam. Kopīgā maizes cepšana, dziļi nopietnie un humorīgi dialogi ar Marutu, pieredzējumi divos Latgales apmeklējumos Keizisju apņem kā agrāk vēl neizjusts silts vilnis, īpatnēja gaisotne. Tas liek domāt parjā, kur ir tik jauks mātes dzimtais atgriešanās Latvianostūrīs, vēl tikai pa istam iepazīstams novads ar savdabīgo maigo valodu, tradīcijām, sirsniem cilvēkiem, krāšņo dabu.

Šajās rindās varējām skart tikai nelielu daļu no romāna dieloģijā risinātajām problēmām, pieminēt tikai dažus no vairākiem desmitiem kolorīti veidotajiem tēliem. Tāpēc galvenais secinājums un vēlējums – pašiem turēt rokās abus romānus, kuriem īpaši redzama un savdabīga vieta visā plašajā J. Klīdzēja jaunradē. Lasot izjust to māksliniecisko baudījumu un gandarījumu, ko pārdzīvojošo rindu autors. Par skatījuma vērienīgumu, nagaidītiem sižetiskiem pavērsieniem, savdabīgo personāžu niansēto un dziļo psiholoģisko analīzi. Par rakstnieka patību, klīdzējisko stilu, piesaistošo stāstītājamprasi un veidu.

Neparastiem salīdzinājumiem, metaforām, krāšņās latgaliskas leksikas uzdzirkstījumiem, kuri bagātina vispāracionālo latviešu valodu, kurā veidota dieloģija.

Pēteris Zeile

VĀRDS PAR «PAWUJCIEJSZONAS...»

AUTORU

Šogad aprit 190 gadu, kopš dzimis katoļu garīdznieks, publicists, viens no latgaļu rakstniecības aizsācējiem Jezups Macilevičs. Viņa mūža gājumu un literāro mantojumu savulaik ir pētījuši gan Meikuls Apels un Beļslavs Brežgo, gan Staņislavs Kučinskis un Valerija Seile, kā arī citi autori, taču šajos vaicājumos vēl joprojām ir daudz kā nenoskaidrota.

Domājams, ka nākošais prāvests ir dzimis 1805. gadā Malts tuvumā – Prezmas muižas Losu pusmūžā, jo savos rakstos viņš norāda, ka bērnībā peldējies Malts pietekā Lošicā. Nav precīzi zināma viņa tautiskā piederība – latgalielis vai polis. Vacāki nav bvijuši muižnieki, bet gan brīvi laudis. Jezups mācījies Izvaltas jezuītu skolā, apceļojis Poliju.

1835. gadā viņš iestājies Krāslavas garīgajā seminārā; pēc četriem gadiem iesvētīts par priesteri un bijis palīgmācītājs Asunē, 1849. gadā norikots par prāvestu-administrators Kaunatā. Vēl pēc pāris gadiem pārceļts uz Landskaronu (Šķauni), tad uz Feimaņiem. Nemitīgi turpinās darba vietu maiņa – katrā uz pavisam neilgu laiku. Dricēni, Dukstīgals, Rēzekne, Pilda. Un tā visu pāri par trīsdesmit priesterības gadu gaitā. Kādēļ? Vai tā bijusi vajāšana no kolēģu vai cara varas vīru puses, vai tam par iemeslu bijis viņa raksturs? Kas to lai tagad zina?

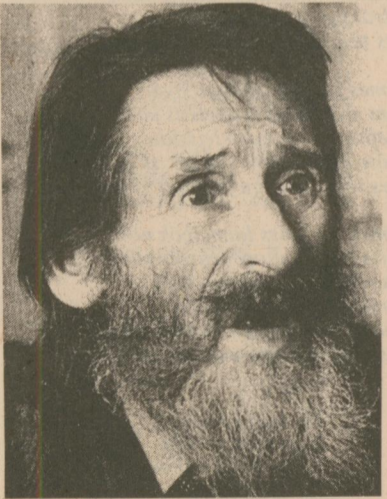
1871. gadā jau ar stipri sabojātu veselību kā invalīds J. Macilevičs apmetas uz dzīvi Ludzā, kur arī aiziet mūžībā 1872. gada 15. janvārī. Turpat arī atdusas. Tikai viņa kapa vieta, diemžēl, vēl joprojām nav apzināta – vai nu tie ir kopējie vai arī baznīcas kapi kādreizējā dievnama dārzā.

J. Macilevičs bijis ražīgs publicists, savus rakstus sūtījis Gustava Manteifeļa kalendāriem un citiem izdevumiem, tanī skaitā varbūt arī kādu svētrunu baznīckunga Jōņa Kurmina rediģētajam «Homileju» un «Jaunu mocību» grāmatām. Daži no viņa pseidonīmiem vēl nemaz nav atšifrēti.

Strādādams Kaunatā, J. Macilevičs laiž klajā tautā visai populāro grāmatu ar toreiz tik ierasto garo nosaukumu – «Pawujciejszona un wyssaidi sposibi dieļ zemniku Latwissu, lasiejs un wyssaidu gromotu leszysku, rakstieja un izdeve Bazniejckungs Jezups».

Viktors Trojanovskis

EDGARS LIEPIŅŠ

19. septembrī no Dailes teātra Lielās zāles uz zemes klēpi Limbažu rajona Skultes ciema kapos aizveda aktiera un lieliska cilvēka humorista Edgara Liepiņa mirstīgās atliekas. Viņu mēs pazīnam, mīlējam un cienījam katrs. Viņš bija Zils Pūcespiegēlis Šarla de Kostēra lugā, Trufaldīno no Karla

Macidewicz wiersniks Bazniejcas Kownatas, a Wilņa, pi kunga Marcinevka izdrukawota goda nu pidzimszonas Kunga Jezu Chrysta 1850». Sim darbam joprojām ir milzīga nozīme Latgales zemnieku dzīves pētīšanā, tā pielīdzināma Vecā Stendera «Augstās gudrības grāmatai».

Meikuls Apels Rēzeknē 1935. gadā izdotajā «Latgališu literatūras vēsturē» saka, ka «Pawujciejszona...» ir «neatsverams praktisku padomu un populāru pamācoši didaktisku stāstījumu krājums toreizējiem lasītājiem, kuri bija pieraduši vienīgi pie garīga satura rakstiem».

J. Macileviču visupirms saistīja tā laika latgalielis praktiska, ikdienas dzīves kultūra. Viņš mudināja vietējos iedzīvotājus, lielākoties kungiem pakļautos zemniekus, uz tautisko pašapziņu Kristus mācības ietvaros, reizē ceļot viņu pašcieņu un laicīgo labklājību.

Kas tad, pēc garīdznieka domām, ir vajadzīgs, lai zemnieks labi dzīvotu? Tas būtu: labs ēdiens un dzēriens, labas, tīras drēbes, gaišas, sausas istabas, saderīga ģimenē, paklausīgi bērni, godīga, ticīga saime, laba veselība, labas attiecības ar kaimiņiem, laba slava apkārtnē un tīra sirdsapziņa pret Dievu. Vai nav izsmeloši pateikt? Ko gan cilvēkam vēl vajag? Un kas mums patlaban no visiem nosauktā ir?

Grāmatas 328 lappusēs, kas sadalītas 30 nodaļās, doti daudzveidīgi padomi lauksaimniecībā, dārzkopībā, mājāsaimniecībā, audzināšanā, pirmās palīdzības sniegšanā, elementārās zināšanas dabas zinībās un ģeogrāfijā. Viela izklāstīta notikumumu, nostāstu, dialogu veidā, kas varētu risināties pagājušā gadsimta pirmajā pusē Dagdas, Feimaņu, Rēzeknes, Ludzas, Krāslavas, Daugavpils draudzēs. Figurē gan pozitīvi, gan negatīvi personāži, gan zemnieki, gan saimnieki. Nosodīta dzeršana, slinkums, netiklība, pārpoļošanas politika, pat dažu manikāriņu baznīckungu rīcība. Grāmatā netrūkst parunu un padomu, smeltu no toreizējās dzīves.

Ar šo darbu J. Macilevičs ir licis pamatus latgaļu laicīgajai rakstniecībai, un «Pawujciejszona...» kļuvusi par izcilu mūsu tauta kultūrvēsturisku pieminekli.

Viktors Trojanovskis

Goci, Bērtulis Suneps no Miervalda Birzes un Klibais Jurka no J. Jaunsudrabiņa, Akaška Ščastļivcevs no A. Ostrovka «Meža» un citiem skatuves uzvedumiem. Mēs viņu atcerēsimies no daudzajām estrādes programmām, ar kurām E. Liepiņš izbraukājis krustām šķērsām visu Latviju. Viņam patika un viņš centās saprast mūsu, Latgales novadu un tā cilvēkus. Viņš vēl stipri cerēja, ka pārvarēs slimību un vēl ne reizi apmeklēs mūs, bet liktenis bija citādi lēmis...

Nebūs vairs jaunu humora pilnu un dzīvespriecīgu lomu, nebūs Hugo de Diego jaunu izdarību un viņa dziedāto drastisko kupļu, nebūs... Nebūs to jaunu, bet viņš un viņa zemā, patīkamā balss vai sakāpinātie toņi, kad kas īpaši jāizsmej, paliks un ne reizi vien pie mums nāks no kino un televizoru ekrāniem, no radio. Viņš palika, viņš ir un būs kopā ar mums, jo mums taču vēl bus vajadzīgs kāds, kas uzmundrina.

«Zemtura» autoru pulks